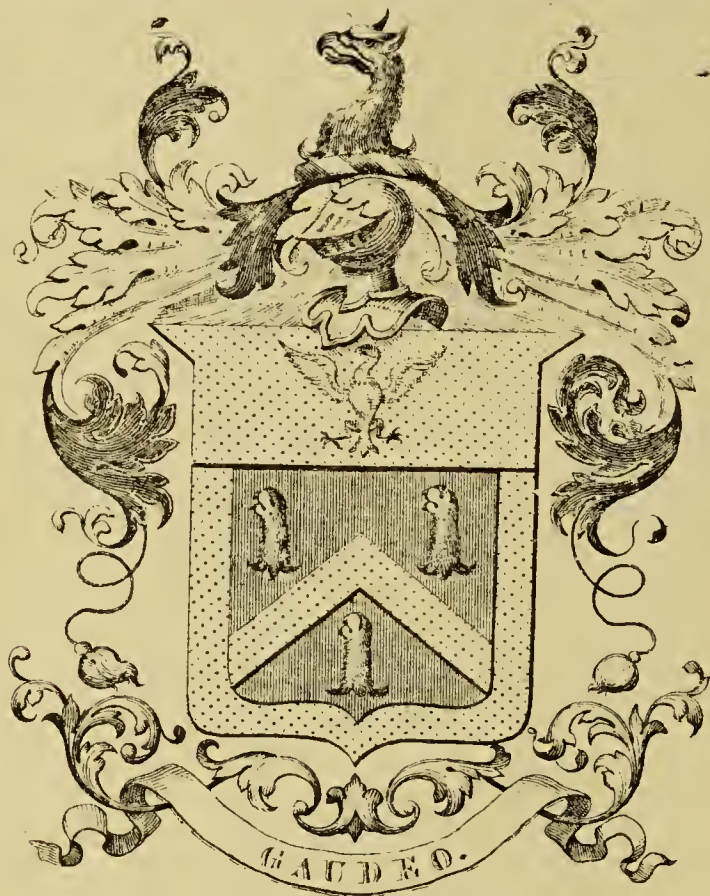

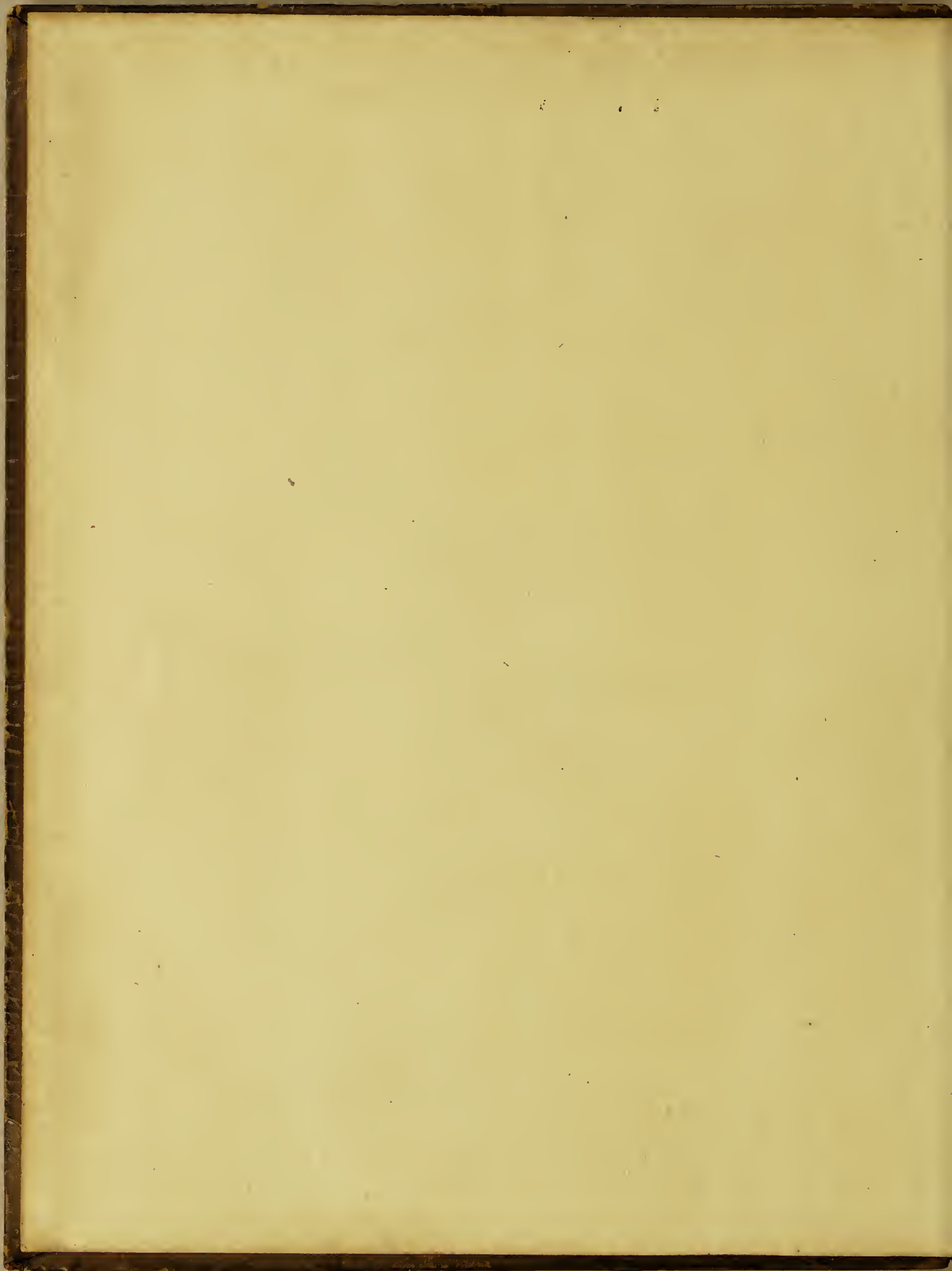

HT

John Carter Broton.

— T. N°. 712. —

2812

Aster 272

a 2d copy has 1 plate not in
this copy.

245

Journael /

O F T E

Historiaelſe Beſchrijvinge

V A N

MATHEUS vanden BROECK.

Van 't geen hy ſelfs gheſien ende waerachtigh ge-
beurt is, wegen 't begin ende Revolte van de Por-
tugeſe in Braſiel, als mede de conditie en het over-
gaen van de Forten aldaer.

t A M S T E L R E D A M,

Voor GERRIT van GOEDESBERGEN, Boeck-verkoo-
per op het water, by de nieuwe-brugh, inde Delfſe Bybel. Anno 1651.

WARRANT

Whereas the said [Name] is a [Title]

and whereas the said [Name] is a [Title]

and whereas the said [Name] is a [Title]

RPICB

Witness my hand and seal of office this [Date] day of [Month] 18[Year]

JOHN CARTER BROWN

T O T D E

Goedgunstige

L E E Z E R S .

Ervarentheid heeft, van overlang, aan ons klaar genoeg bewezen; dat de naastigheid der Voor-ouderen, aangewent in het beschrijven der Over-oude geschiedenissen en bedrijven, zodanige voordeelen, tot de bevorderingen der wetenschappen, Land-bestieringen, Rechts-pleegingen en andere deugden, aen de Nazaaten, hebben verschaft en uytgedeeld, dat de zelve noch met Goud, Silver, Peerlen of Robijnen zijn te vergelden en te betaalen.

Het welck, in deze tijdt der geleerdheid, voor al waargenomen zijnde, de menschen een geheugen van verscheiden eeuwen in 't hoofd plant; wijl de wel gevoerde Ganse-veder, gesterckt met d'edele konst der Drukkerye, de Jongelingen, met grijze wijsheid overstort, en heur heldere stem, van het eene end des werlds tot aan het andere, laat hooren; invoegen, dat, daar door, nu zo wel de deugden, als

d'ondeugden, onsterflik zijn geworden, en, met *Lof*
en *laak*, den Aardboodem bewandelen.

Het eerste, tot een Spoor en aanprikkelinge van
goedwillige navolginge des goeds, en het tweede,
tot een schrik en afkeeringe des quaats, hooghnoo-
digh.

Om deze oorzaak heb ik de naarstigheyt van *Mat-
theus van den Broeck*, be steet in het beschrijven der Por-
tugeesche Schelm-stukken en verraderyen, aan de
Nederlanders, onder den schijn van vriendschap, in
Pharnambucq, *Pariba* en elders gepleecht, niet onder
my willen houden: maar, ontziende nocht moeite,
nocht kosten, geraadtzaamst geacht, de zelve, door
den Druk gemeen te maken: wijl hy, door bevin-
dinge, veel dingen, die van anderen niet zijn aange-
roert, ontdekt: en alzoo den gruwelikken aart der
Trouweloofse verbond-breekers, waar onder den
Konink van Portugaal wel een van de voornaamste
mag getelt worden, zeer levendig ten toon stelt, op
dat zich den Wakkeren Hollander, benevens zijne
gebuuren en verwanten, in het toekomstende, te be-
ter voor het doodelik vergif dier waater-Slang zou
weten te wachten, en den Vos by tijds uit het hoen-
der-hok te drijven. Het welk zo weldes schrijvers,
als ook mijn oog-wit, in dezen is geweest. Verzoe-
ke dan onzevljht en kosten, tot een zelven end te
willen gebruyken. Verzekerende u zelven, ons zo
doende te verplichten, om nu, en altijd te betonen,
dat wy zijn Goedgunstige Leefers.

BRAZILIA

Capitania de Spiritu Sancto

Cap. du. Bahia

Capitania de Cuyti

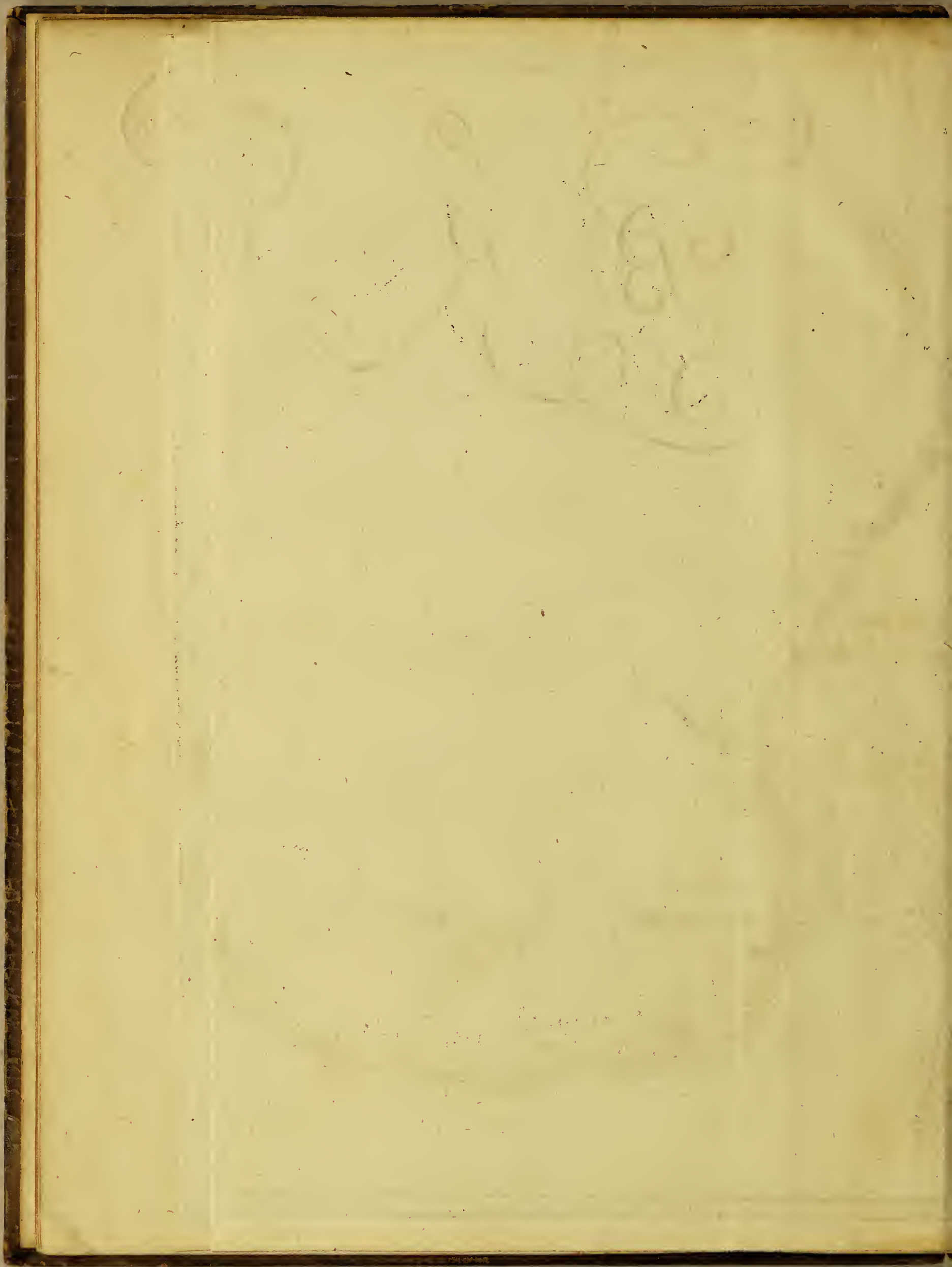
Cap de Rio Grande

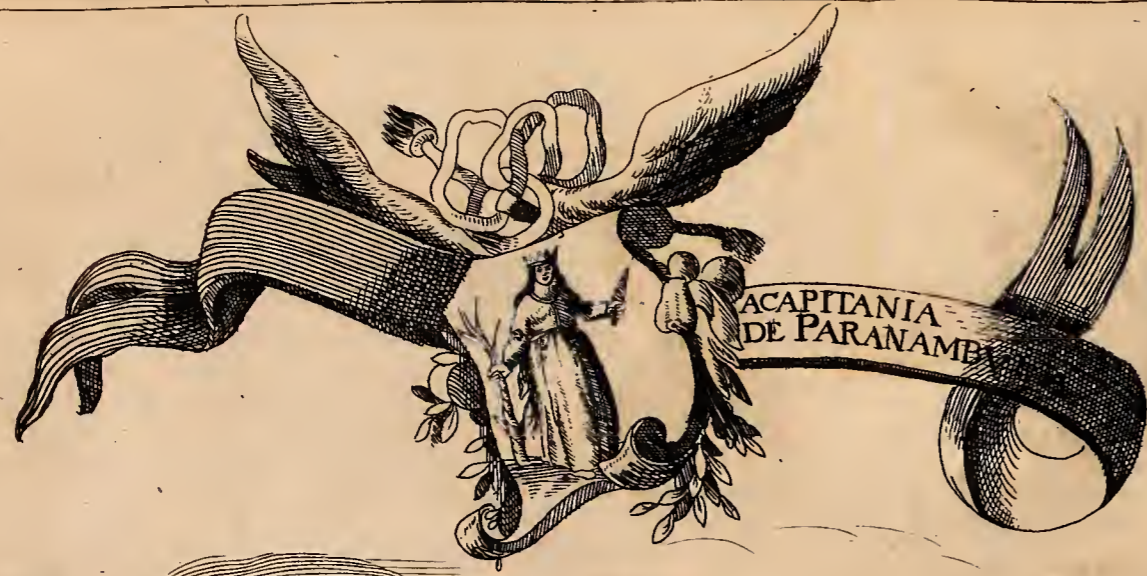
Cap. de Paraíba.

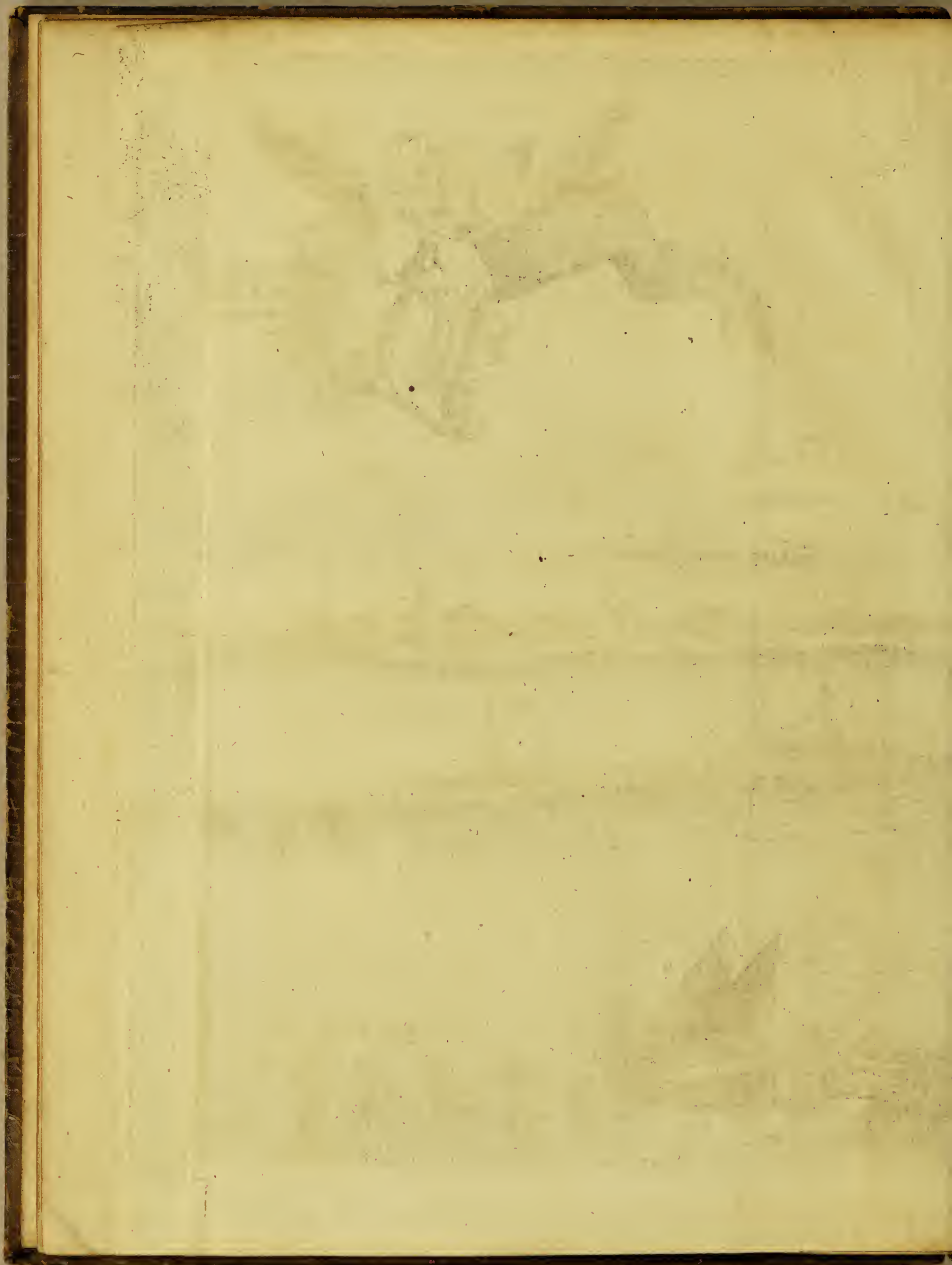
Cap. de Paranambuco.

Cap. de I. Tamaraca.

Rio. S. Francisco

Journael /

V A N

M A T H E V S

Van den

B R O E C K.

De Beginselen van de verraderpe in Pharnambuco schijnen Anno 1644.
 klaerlyck gepractiseert en zijn in de Bahia de Todos os Sanc-
 tos, ende sonder eenighe twijffel met kennisse van den Co-
 ninck van Portugael / in 't werck gestelt / met hare gesanten
 die in Pharnambuco quamen als Ambassadeurs van Miantie
 ende vrientſchap / zijnde ingheboorene van 't Landt / hare Ouders
 ende Vrienden woonde in Pharnambuco, ende in de Capitania van
 Paraíba, die gheduyende den verleden Oorlogh altoos het prin-
 paelste beleyt in Campanha hebben gehad / ende in desen tegenwoor-
 digen Oorlogh den eenen Maistro Delcamb, Andrea vidal de Negrai-
 ra, ende den anderen Capiteyn Mor Nicola Aranchæ, dese quamen
 ontrent 't laetste dezes Jaers in Ambassado op 't Resisso / mede bren-
 ghende brieven van den Coninck van Portugal, aende Edele H. Ho:
 Raden, vol complementen / haer bedanckende voor het groot Faveur Anno 1645.
 dat hare Eden aende Portugeſe Inghesetene bethoonden / daer mede
 verkregghen / de voorsz Ambassadeurs vye Passagie door ons gheheele
 Landt / Fortressen ende Garnisoenen / om haer verraderpe beter in 't
 werck te stellen (gelijck nu genoeghsaem blijkt) ende Frequenteerde
 and're Vidal dageijcks 't hups van Ioan Fardinades Viere, so dat in
 't beginnen van dit Jaer in Pharnambuco quamen eenighe Mompelin-
 gen / gheruchten / dat in de Bahia preparatie van Oorloghe gemaect
 wierden / ende dat de Troupen die buyten laghen in de Stadt ontbo-
 den waeren / ende nieuwe Compagnien volck gheworben wier-
 den.

Omtrent in Martij / liepen de Generale gheruchten / datter Bas-
 hise Troupen in 't Landt ghekomen waeren / doch werdt niet gheacht
 ende in 't laetste van May quamen seckerder gheruchten / dat Don
 Phi-

2

Journael van

Anno 1645, Philippo de Camaraon ende Hendrico Dias met hare Croupen Rio S. Francisco waren ghepasseert / ende datter naer Magoa Marcheerden / 't welck by onse Patie (die te goet van vertrouwen zijn) in de windt gheslaghen is / doch naderhandt wel ghewaer gheworden zijn.

Ady.
Amador da
Rouje gerevol-
teert.

17. Junij is Amador da Rouje Sr. vande Engoe Tabatinga, gheleghen tusschen St. Antoni de Cabo ende Potijœca, teghens onsen Staet opghestaen / nemende alle de Duytsen met Fregezije van Pojuca ghevanghen / die hy in 't Klooster van St. Francisco in kettinghen dede klincken / mitigaders drie Jooden, die sy terstont doodt sloegen.

18. Dito vergaerden al zijn volck in de Molen Tabatinga alwaerse ontrent de vierhondert Man sterck waren / ende begonden aldaer Magasijnen te maecten / ende haer van geweer te voorzien.

21. Dito wierde uyt St. Anthonij ghesonden den Luptenant Jacob Flemmingh met 30 Soldaten / ende 12 Ruypteren / om Amador de Rouje af te vraghen watse begeerden / ende waerom datse gheweeren namen / uyt wiens naem / ende teghens wie ; kregghen tot antwoordt / datse het gheweer uyt haer selfs aenghenomen hadden / teghens de Flammingen onder wiens Tyrannije sy niet langer begeerden te leven.

Den obersten
Hous tegens
Amador da
Rouje te velt.

Dito is van 't Recisso derwaerts ghetrocken / den Heer Hendrick van Hous Luptenant Colonel ende Chef vande Militaire Croupen in Brazil / by hem hebbende ontrent 400 Man / te weten 200 blanken / ende 200 Brazilianen sich in St. Antoni versterckende / met Achtentigh Soldaten / ende twee-en-twintigh vrye Ruypteren / ende is daer met des anderendaegs morgens / zijnde den drie-en-twintighsten dito naer Tabatinga gemarcheert / komende aen de buyten wacht vande Rebellen die terstont vier gaf / ende stelden haer strack op 't Retireren / d'onse haer volgende vonden in de kerck van St. Lu sia goeden buyt van vrouwen kleederen / daer wierde van de Brazilianen doodtgeslagen een Heremijt ende een Schoenmaker / ontrent een half uur van Pojuma van den Amador da Rouje met 3 a 400 Man by een vergadert ende in slaech-ordre ghestelt / om soo 't scheen d'onse 't hoeft te willen bieden / doch soo haest onsen verlozen trouw op haer buyt gaf / namen strack de vlucht / d'onse haer sterck achtervolgende sloegende ontrent 22 a 23 doodt / soo dat een peggelijck van de Rebellen om een goet heenkomen sagh / d'onse voort Marcherende naer Poujuca vonden in 't Clooster tusschen de 30 a 40 Duytschen alle in kettingen ghekloncken / 't welck meest vrye luden zijn / die ten platten lande woonden ende door Amador da Rouje gevangen waren.

2. Da Rouje
op de vlucht
gheslagen.

24. Dito heeft den Heer obersten Hous eenige Croupen uyt-g. commandeert / om de Rebellen te soecken / ende te stoozen / onder anderen oock den Lutenant Wenzel Smit met 100 Brazilianen komende in de Molen Tabatinga wierde door een Embuscaden vande Portugezer op de

op de vlucht ghedreven met verlies van 8 a 10 dooden.

25. Dito quamen meest alle de Rebellen Portugesen van Poujuca om nieuwe Paspoorten/ met beloften van aen onsen staet ghetrouw te blijven / wierden haer vonden Oversten Hous terstont verléert / ende is dien selven dagh mede ghevanghen ghebracht / eenen Francisco Goudinho Lavrador van Amador da Rouje die een van de principale rebellen was / en een galghe in Poujuca hadde doen maken voor die ghene die niet wilde revolteren / die den Heer Overste aen zijn eyghen ghebouwdede ophanghen.

De Rebellen nemen nieuwe paspoorten.

Den eersten Julij Marcheerden den Oversten Hous upt Poujuca naer St. Anthony, ende liet in Poujuca den Luytenant Flemming met 30 Soldaten.

Dito omtrent op Dato/ quam tijdinge op 't Reciffo hoe Ioan Fernandes Viere mede eenigh volck hadde vergadert / ende sich in 't Bos bouden St. Lauwrens onthielt / alwaer hy dagelijckx toeloop kreegh / so dat Capiteyn Ian Blaer met stijf 300 Man / te weten 90 bytwillighe / 100 Soldaten / ende over de 100 Brasilianen / (zijnde 't uiterste dat d'onse uptte Guarnisoenen mochten missen) derwaerts trock / ende tondschap kreegh / hoe Viere inde Mole Mastappa was / ende van daer naer St. Laurens Marcheerde / doch by de 1000 Mannen sterck / derhalven verwachtten den Oversten Hous, om sich daer mee te Conjungeren / ende als dan de Rebellen aen te tasten.

Jan Fernandes Viere gerevolleert / ende Capiteyn blaer tegen hem upt.

Marcheerde den Oversten Hous, van St. Anthony nae Moeribeeck, doch konden om den grooten regen niet verder komen / als Engenho Velho alwaer tijdinge bequam dat Ioan Fernandes Viere nae St. Lauwrens was/daer hy Amador da Rouje verwachtte.

2. Julij.

3. Dito Marcheerden d'onse voortx naer Moersbeeck, alwaer eenigh volck vande Rebellen was / die d'onse ghewaer wordende / haer datelijck in 't bosch begaven.

7. Dito / alsoo doox den grooten reghen niet hadden kunnen Marcheren / noch boven doox St. Amara haren Mars verborderen / gingen om laegh doox de Vargie naer St. Lauwrens.

8. Dito quamen teghen den abont in St. Lauwrens, daer niet een levendigh mensch vonden / als alleenlijck een Sergiant met 17 Man van 't Reciffo uptgaende om Farrinjæ te presten / wierden doox een Hrsman by namen Thomas de Banck die sich by de Rebellen hadde begeven/verraden ende doot geslagen.

9. Dito Marcheerden smorghens voegh upt St. Lauwrens na Mastappa, ende lieten aldacr een Daendzich Ian Coppijn met 20 Soldaten/ om de Inwoonderen in hare huysen wederomme te locken / die upt vzeese meest verlopen waren / half wegh komende / quamen by Capiteyn Blaer (by hem hebbende omtrent 300 Man / soo wel blancken/ als Brasilianen / soo dat nu metten anderen omtrent 700 Man sterck waren) die verhaelde dat sy kantschap hadden dat Ioan Fernandes Viere op de Molen van Aernout. d'Olanda was / met 1000 a 1100

Capiteyn blaer Conjungeere hem metten Oversten Hous.

4
Journael van

Anno 1645. **Man** / waer op den Heer obersten resolbeerde voorts te **Marcheren** naer **Masiappa** alwaerse 't volck datelijck met **Imgados** ober de **Rebiere** dede setten / om alsoo van achteren inde **Moolen** te komen / ende de **Rebellen** te overballen.

Amador da
 Bouje weder
 opgestaen ende
 belegert St.
 Anthony.

Den 10. **Dito** / als het volck ober was / naer den middagh kregghen advijs van de **Edele Heeren Ho: Gaden** / dat gheheel **Poujuca** weder was opgestaen / ende dat **Amador d'Aroye St. Anthony**, met 600. **Man** belegert hadde / ende ghereets een **Sergiant** met 16 man hadde doodtgheslagen / den Heer obersten gingh evenwel voort om in den **Moolen** te gheraken / maer den nacht overvallende / kregghen in 't **Bosch** een **Alarm** onder de **Brazilianen** dooz een paert dat dooz het **Bosch** quam loopen / ende verlooren daer dooz een vaendigh die van den **Troup** afgeraecte / ende niet weder te voorschijn quam.

d'Onse komen
 inde moolen
 van Hernout
 Volanda / ende
 de byant vlygt.

Des ander daeghs **Avondts** komende in de **Moolen** van **Aernout de Landa**, alwaer den byandt ober de 1000 man sterck gheweest hadde / ende van d'onse haer comste gewaerschout zijnde / waren meest al geretireert tot 200 **Man** / die dooz 't schieten van haer **Schiltwachten** gewaerschout warden (een gebangen diese van ons hadden leelijck vermoorden) de vlucht namen / d'onse terstondt op het schieten aenballende / hieuwen den **Schilt-wachten** met noch 3 a 4 onder de voet / des anderen daeghs quam wederom een **Portugees** met een wit **Vaentjen** / om pardon te versoeken / die de **Brazilianen** sonder gehooft te werden / dateelijck den hals affneden. **Oock** wierde dien selven dagh gecommandeert **Capiteyn Blaer**, met een goede **Troep** volck op den byandt / die naer **Tapicuna** geretireert was / tesaecken / maer en konden vermits de hoogte van de **Rebiere** in de **Moolen** niet komen / van gelijcken wierde gecommandeert **Capiteyn Fallomet** 300 man / soo blancken / als **Brazilianen** / **St. Anthony** te gaen ontsetten / maer komende den seftghenden **Dito** / des smorghens in **Moeribeeck**, kregghen een **Miffive** vande **Ho: Gaden** / om niet verder te **Marcheren** / voort en aleeer den obersten by hem gekomen soude zyn / alsoo den byandt om **St. Anthony** sterck laten / die ondertusschen dooz een andere **Soaris** gewaerschout zijnde van daer dooz **Gouaou** retireerden.

Den 17. **Dito** / arriveerden den Heer **Oberste** in **Moeribeeck**, by hem hebbende de vordere macht / ende **Commandeerde** terstont **Capiteyn Blaer**, met 200 **Man** / so blancken als **Brazilianen** / om na **St. Anthony** te gaen / maer vonden den byandt al geretireert / ende quam op den 22. **dito** wederom in **Moeribeeck**.

Den 28. **Dito** / **Marcheerden** den Heer **Obersten** uyt **Moeribeeck**, naer de **Geboaras**, alwaer eenighe **Weynigen** rescontren vanden / doch niet veel te beduyden / ende naer eenighe daghen daer aen **Marcheerden** van daer naer de **Couralen** van **Ioan Ferd Viere**, ende quam op den

Ady.

2. **Augustus** aen **Cazo de Couas**, alwaer wy des nachts bleven / ende des anderen-daghs zijnde den 3 **dito** / het hups ende de legert hutten / daer den byant in gelegen hadde / in den byant staken / ende om cent

Anno

In
Gou
op
beleg
Watt

d' O
inde
van
Vol
de b

Matheus van den Broeck.

5 Anno 1645.
Augustus,

3 a 4 mijlen voort gemarcheert zijnde / quamen by eenen verlooren wacht van den vrant / die strack vper op onse vooz - troep gaben / ende nae haer volck die ober de Reviere laghen / retireerden / d'onse mede de Reviere passeerende die tot den gordel diep was / quamen op eene klepne blackte onder aen de voet van een Bergh / die seer van Tabocas ofte snydent-riet bewassen was / datmen den vrandt die seer sterck daer op laghen niet konde sien / d'onse des niet teghenstaende / eben sterck / met groote couragie daer op aenballende / kregheer veel dooden ende ghequetsten / soo wel van Officieren als van gemeene Soldaten / de Brazilianen droeghen haer treffelijck / ende vochten seer wel / 't ghebecht duerden van omtrent twee uuren naer den middagh / tot dat haer de nacht quam schepden / ende ons krupdt meest ofte by naer al verschooten was / derhalven retireerden in den nacht na Tapicura, soeckende soo veel ghequetsten af te brenghen / als doenlijck was / d'onse verlooren alhier omtrent twee hondert dooden / ende ghequesten / waer onder verschepde Officieren waren / als Capiteyn Andries Fallo dooz 't lhf gheschooten / daer van hy naerderhandt op 't Reciffo ghestorven is / Capiteyn Sicquema op drie plaetsen ghewont / de Luptenant Hoyckefloot doodt / den Luptenant Jacob Hamel doodt / den Luptenant Schot doodelijck ghewont / ende naerderhandt gestorven / met noch andere meer / ick en wil niet twijffelen / of aen des vrandts sijde sullen oock haer deel bekomen hebben / althijt is my bekent / datse twee voornemelijke Personen verlooren hebben / als Capiteyn Ioan Pays Cabral, ende Ivacio Mendes Dazevedo, ende noch andere / so datse haer niet seer te beroemen hebben / ende ten ware om de naeuwhepdt van de pas / daer ten hooghsten maer twee man nefens den anderen konden Marcheren / als de groote stepte van den Bergh / ende 't sijden van 't Riedt / dat d'onse groote hinder deden / vermidts meest bloodts voets gaen / soude lichtelijck anders afgeloopen hebben.

Den 4. Dito / quam de Heer obersten aen Tapicura, ende van daer naer St. Lourens, alwaer wy eenighe daghen stille laghen / ende sich wederom van krupdt / Loot / ende louten versagh / ende Marcheerde sos voort na de Barchie inde Engenho Nassou, daer hy bleef legghen / ondertuffchenlanden aen Tamadare de Maistros, del Campo Martin Souaris Moreno, ende andere / Vidal de Negreiro met 17 a 1800 Man upt de Bahia komende / Marcherende terstondt naer Sernihain, alwaer sy het Fortjen belagerden / ende in namen / alwaer sy teghens hare beloste qualijck met onse Brazilianen handelden / vorder komende / affacken nae Ponjuca, van St. Anthony, oock te beleggheren / maer bleven in Pindova.

Den Tamadare laut het Secours upt de Bahia. Die van de Bahia bemagtigen 't Fortjen in Sernihain.

Den 10. Dito / bequamen d'onse in St. Anthony tijdinghe dat de Bahische Croupen van Pindova in Tabatinga gearriveert waren / 't welck terstondt

Anno 1645.
Augustus.

6

Journal van

front aen de hooge Raden geadviseert werdt/ die ordze sonden aen den gheswelen Riltmeester Iasper van der Ley Colonel van de vyve luyden / St. Anthony te verlaten / ende naer het Poinctael in het Fort van der Dussen te retireeren / dat tusschen den 11 ende twaelfde dito in 't werck stelden.

Den vbandt in St. Anthony met alle zijne macht by een.

Porto do Calvo belegerd.

Den vbandt ondertusschen om d'onse in St. Anthony te overballen quam een uur te laet / doch Conjuageerden haer doen met Ioan Ferd. Viere, Camaraon, ende Hendrick Dias, die over Landt upt de Bahia gekomen waren / soo datse haer in St. Anthony met alle haer macht by een vonden.

Dito van Porro Calvo hoe dat van 't begin van Juny / Camaraon ende Hendrico Dias t'samen omtrent met 14 a 1500 Man / soo Brazilianen als Negros sterck zijnde / haer in 't Bos van St. Anthony Grando hadden onthouden / maer vermits de groote ende Ware reghentijdt / niet na begeeren hadde konnen Marcheren / waer over d'onse haer Magazijn in het Fort hebben ghemaect / ende haer vyve luyden onder Capiteyn David de Vries doen waken / op den eersten July verston den van het Recisso de Rebelle van de Boeren / ende hoe den Heer Oversten Hous te velde was / omme de selve in ruste wederomme te brengen / ofte toestaen / ende begonden dese Boeren dit Fort soodanigh te Blocqueren dat niet buyten hebben durven kijken / soo dat op den eersten Augusty den Commandeur Piere Chan Fliery, den Baendrigh Willem Robberts Commandeerden met 12 Soldaten omme de Barcq van Schipper Pieter Claesz, de Revier af te conuoyeren / ende zijn upt vpen wille met ghegaen / den Secretaris Rabensway ende noch vijf man soo vyve luyden als Creyn - personen doch op den 6 dito bequamen tijdinge dooz twee Soldaten die noch over geschooten waren / dat de Portugesen met 60 man in Embuscade leggende / d'onse alle hadde neder-ghemaect / waer van sy schoon gheweer bequamen / soo dat d'onse doen tenemael benaut ende belegert bleven: de wallen van 't Fort gantsch verballen / hebben de selve nae vermoghen gerepareert / ende met Pallissaden / soo veel doenlijck versterckt / makende in 't midden van 't Fort / een Cath dat alles Commanderen konde / daerinne Capiteyn David de Vries, met de vyve luyden logeerden / den 7 Dito bevondt dooz den grooten regen / datter water in de krupt-kelder gekomen was / dat het krupt weynigh zijnde / by nae alle hadde verdozven / ende den 8 Dito liep Françoys Piscot Fransman / zijnde Sargeant vande Burgers nae den vbandt / upt wien zy den staet van 't Fort verston den / den 9 Dito was David de Vries doende met eenighe Soldaten / om de beesten die om het Fort gingen / die den vbandt d'onse vermenynde t'ontnemen / binnent Fort te krijghen / waer van d'onse eenige bequamen / soo dat nauwelijcks meer buyten kijken dorsten / alsoo haer quartieren binnen Schoots van het Canon / doch achter berggen lagen.

Den 11 Dito / van 't Fort Mauritius, aen Rio St. Francisco, den Com.

Mattheus van den Broeck.

7

Anno 1645.
Augustus.
t Fort Mau-
ritius Belegeret

Commandeur Samuel van Koyn des smorghens twee Soldaten. upt-
sendende om de Boeren aen te seggen (alsoo den Commandeur Suspi-
rie van verraderpe hadde/datse de 70 beesten by de schepenen gefinteert
Onder 't Fort souden brenghen / welke Soldaten zy deerlijcken ver-
moorden/ ende dien selven dagh arriveerden ober landt van de Bahia
twee Compagnien Soldaten / onder den Commandeur Nicola Aranha,
ende Capiteyn Francisco Lopes, met noch omtrent 80 wel ghewapen-
de Boeren / van Rio Riel, onder den Capiteyn Diego d'Oliveiro, en-
de Podro Aranha die haer des anderen daegs ten thien uren verthoon-
den / ende namen eene groote Boot wegh/waer mede sy d'onse groote
af bzeuck deden / ende alsoo onse Matrosen in 't Bos laghen / 't sel-
ve ghewaer werdende / riepen (wie daer,) wierden met drie Schooten
gheantwoordt / ende van 't Fort Schoten met een Canon / doch met
de selve de Riviere asdrijbende hebben die verbrandt / alhier hadden
voordato van de Revolte niet vernomen / maer verhoopten dat dese
Inwoonders ghetrouw souden blijven / maer verstonden datse voor
3 a 4 dagen eenige Nederlantse vrye luden / Labandores van Rossas
Disschers / Feptoors van Coraelen tot 36 a 37 man hadden vermoort/
mitsgaders noch 7 Soldaten met den Luptenant Hans Koeger, uptge-
gaen zijnde om de Canons die op de Riviere waren onder de macht van
't Fort te brenghen / ofte in de grondt te Cappen / om de vbandt de
Navigatie van de Riviere te beletten / de selve oock hebben dootgesla-
gen ende den Luptenant seer ghequest zijnde / quartier gevende/dry da-
ghen daer nae vermoordt.

Den 12 Dito / hebben de Rebellen met hulpe van den Bahise Trou-
pen 't Fort gheblocqueert / ende sonden den Paer van dit districte by
namen Amoro Martius binnen / eyschende 't Fort op / seggende/dat nu
noch konden quartier bekomen / dewijl den Commandeur Aranha van
de Bahia tot Secours van de Nederlanders ghekomen waren / alsoo
d'inwoonderen trachteden de selve alle te vermoorden met sulcke ende
dierghelijcke onghesondeerde redenen / maer den Commandeur Koyn,
antwoordende : by aldien den Capiteyn Aranha, als vrient quame hem
alsoo te accepteren / maer andersints niet als krupt ende loot ten besten
hadden / ende is daer met den voorsz schoonen Ambassadeur vertrac-
ken / soe dat datelijck daer naer den Crommel hoorde slaen / ende
wierpen haer legher aen de zijde van Genedo / achter den Bergh / der-
halven in 't Fort niet anders tracterende / als tot reparatie van de
wallen ende verdere defensie / alsoo haer buyten 't Fort niet vertrouw-
den te komen.

Den selven dito sag men van 't Recisso verschepte Seplen met kond-
schap dat het Portugesche Schepen waren / en quamen des selven A-
vondts ten Ancker / recht voort Recisso / besupden onse Schepen die voort Recisso
vijf in 't ghetal op de reede laghen / ende de Portugese Vloot / waren ten ancker.
in de 28 zeplen die een groot Galioen tot haren Admirael hadden / den
Heer Admirael Lichtart, voer terstont na de reede die op onse Schepen

Anno 1645.
Augusti.

8

Journal van

ordze stede ende dien nacht maecten 't Scheepken de Gulden Bee tot een Blander / om 't groote Galioen dat niet wel te winnen was / te verbranden / ende wierdt Diligentie ghedaen om de Schepen Deventer ende den Propheet Elias, die binnen lagen/in Zee te brengen / maer vermits de windt uptter Zee / konden upt de wal niet geraken.

13. Dito Smorgens saghen de Portugesche Schepen dicht by de onse noch legghen / latende witte vlagghen wapen / daertegens d'onse Prinse ende bloet vlaggen / den Heer Admirael sondt zijn Cheloup ende Sogh-boot om de Bloot te visiteren / ende de Portugesen sonden aen onsen Admirael een Caravelleken met 2 Ambassadeurs / den Admirael fant aen 't Galjoen / den Capiteyn van 't Schip Uytrecht, die by den Generael wel ontfanghen wierdt / weder komende Raporteerde 't selve een machtigh Schip te zijn / ende naer gissinghe 300 man daer op hadde ghesten / den Heer Admirael is mette voorszreven ghesanten terstont nae landt ghevaren / die by de Heer Hoogh-Raden ontfanghen wierden / ende terstont audientie verkreghen / dese Gesanten waren van den Generael vande Bloote Salvador Correer Desa ende hadden eenen Brief vanden Gouverneur Generael van de Bahia Anthonio Thilles da Silva aen de Edele Heeren Hoogen Raden van inhoude.

Missive van den Gouverneur vande Bahie / aende Hoogen Raden.

Ich heb D E. in mijn voorgaende Schrijven geadviseert mijne getrouwe goede genegentheydt om D Edele ende uwen staet te assisteren volgens d'ordze van de Coninck onsen Heere / So is 't dat na 't verreck van Sr. Ieronimo Ferao de Pajua met mijn voorige Secours naer dato alhier is gearriveert Sr. Salvador Correa Dela, Generael van de Bloote / komende van Rio de Sancira, die ick datelijck hebbe geordonneert met zijn onderhebbende Schepen ten Ancker te komen / op de Reede voort Recife / ende twee gequalificeerde aen landt te senden / om D Edele de handen te kussen / ende u van wegghen onsen Coninck / de voorszeyde Bloot tot Assistentie te preseteren / dese voorszreven Ambassadeurs brachten oock mede Copije van sekere Missive die den Gouverneur Anthonio Teiles de Silva aende Edele Heeren Hoogen Raden / mettet secours van Ieronimo Seraos de Pajua gheschreven hadde (welck principael de Hooge Raden noch niet was ter handt gekomen) van volgenden teneur. Hoe dat de Edele Heeren Hooghen Raden door haer Gesanten van hem hadde laten versoeken secours tegens de opgestane Portugesen van Pjarnambuco / als oock geklaegt dat eenige Troupen uptre Bahia tot secours vande gerebolteerden gekomen waren / protesteerde hy Gouverneur wel expresselijck / by aldien daer eenighe waren / geen last daer toe ghegeven te hebben / ende alles byten sijnne kennisse was / maer dat hy wel expresselijck by Publicque Edictie op lijf straffe verboden hadde / gelyck de voorszreven Ambassadeurs / die daer waren geweest / selver ghetuygen konden / wat belangende den Generael vande Broeder Don Philippo da Camaraon ende Henrico Dios, Capiteyn Moz / vande Militaire Negros / dat die allangheupt des Coninggs dienst waren ontslagghen gheweest / also geduurende den Cre-

Missive vande Gouverneur vande Bahie.

ves)

Matheus van den Broeck.

9

bes (daer hy vast op vertrouwde) gheen employen van haer hadden /
ende dat dito Camaraon altoos gheseght hadde / dat hy weder nae
Pharnambuco wilde gaen / alsoo 't zijn oude Vaderlandt was / ver-
trouwende dat hy tot dien eynde derwaerts was vertrouwen / en Hendrico
Dias (vermidse goede vrienden te samen waren) per Compagnie had-
de mede ghenomen / vorders aengacnde 't Secours / dat de Ambas-
sadeurs versocht hadden / sont hier neffens Ieronimo Seruande Pojuca,
Generael van het vaertuygh / ende twee Maistros del Campao Sr. Mar-
tin Soares Moreno ende Sr. Andrea Vidal de Negraira , welck hy hadde
geloost / mettet vaertuygh dat present in de Bahia was / haer op het
spoedighste te verwoeghen nae Tamandares , om aldaer aen Landt te
gaen / ende Ioan Ferd. Vieëre , gevanghen te nemen / voorts schrijft hy
neffens soude verbeden.

Anno 1645.
Augusti.

Coppe van eenen Brief / soo Ioan Ferd. Vieëre aen my gheschreven
heeft / waerme in 't largo verhaelt was.

Hoe dat de Inwoonders in Pharnambuco / vande Hollanders ge-
tiraniseert wierden / dooz Lapoyas ende Brazilianen vermoort ende
gemasacreert werdende / dat de Hollanders op preterfien van schulden
verniepnden alsoo te behooren met veele andere klachten meer versoe-
kende assistentie teghens de Hollanders / alsoo zy niet geresolveert wa-
ren sulcx langher te verdraghen / tot welcken eynde gereets de wapenen
hadde aengenomen / van ghelijcke Sont hy Gouverneur Coppe van
't antwoort aen Ioan Ferd. Vieëre gheschreven zijnde van desen In-
houde / dat hy zijn versoek van Assistentie hadde verstaen / dat sulcx
een Christelyck versoek was / alsoo zy eene Natie waren ghehooren-
de onder eenen Koninck ende Heere / nochtans dat hy vande Koninck
expresse last hadde / niet de Hollanders in geener manieren den vrede
souden overtreden / maer veel eer des versocht zijnde te assisteren (der-
halven hem alle Secours wepgherde / maer dat het Secours dat hy
sondt aen de hooge Rade / was om de saecke te middelen ende zy we-
deromme in voozighe gherustigheyt ende Liberteyd mochten leven ende
Traffiqueren het welke alle met veele opgherponcte woorden beëdi-
ghende de groote ghetrouwigheyt die hy dien staet van de Hollan-
ders wegghen zijnen Coninck toe droegh / in ghevolghe van de vooz-
verhaelde presentatie / hebben de Heere Hooghe Raden / ghecommit-
teert / De Heer Gijssberth de With , ende Hendric de Moricheroyom ,
den Generael Salvador Cornea de Saa , op het vriendelijckst te be-
dancken vooz de aenghepresenteerde assistentie die d' onse vooz su-
spect hielden / alsoo seyden 't selve niet versocht hadden / dat over
sulcx upt vriendschap haer ancker gheliefden te lichten / ofte an-
dersins soudemen de middelen daer toe ghebruycken / die ons Godt
soude verleenen / ende zijn de voozmoende ghecommitteerde des
naer-middaghs ghereet wesende / om met de Portughesche Ge-
santen (die tot de Heer Walbeecq ghelogeert ende getracteert waren
verweest) naer de lede te varen / wacpden cenen grooten stroom dat de

Missive van
Vieëre aende
Gouverneur
vande Bahia.

Antwoort van
de Gouverneur
vande Bahia
aen Vieëre.

Resolucie van
de Ho. Raden.

Anno 1645,
Augusty.

vloot haer ancker lichteden ende onder zepl ginghen / soo dat onse ghe-
committeerde onverrichter saecke wederom quamen / ende de Portuge-
sche Ghesanten hebben mettet Carrevelleken de Vloot ghevolght.

Missive van
Didal / aen
Hooghstraten /
volgens belofte
't Fort over te
geven.

Den 13. Dito / upt het Fort vander Dussen / dat van St. Anthony
twee Ghesanten met verschepde Brieven aen den Commandeur hooch-
straten ende Lep gheadresseert / den eenen Tracteerende / hoe sy al-
daer in St. Anthony ghekomen waren / om de Rebellige Inwoonders
die tegghens ons opposeerden in stilte te brengen / ende dat sy niet wa-
ren ghekomen (niet tegenstaende datse wel groote ende wichtige Redes-
nen hadden / alleen over 't gheene in Coujaou, ende op andere plaetsen
meer gheschiedt was) om de vrede te breecken / maer alleen om de In-
woonders weder tot haer oude devotie te brengen / den anderen aen
Hoogh-straten in 't Particulier vermeldde / dat verhoopten nu in 't kort
zyn belofte die hy in de Bahia aen den Gouverneur Anthony Telles de
Zilva ghedaen hadde / om haer het Fort in handen te leveren / soude
naerkomen / welke brieven dooz Hoogh-straten ende Lep / met een
bries van Complementen wierdt beantwoordt / ende ginghen alsoo de
voorschreven hare geconmitteerde / te weten / Ioan Iones de mello, en-
de den Vaendrygh van Paulo de Cimha wederom naer St. Anthony.

't Fort vander
Dusse belegerd

Den 14. Dito / Marcheerden des vpanths gantsche macht in twee
Croupen / upt St. Anthony, onder den Maistros de Campo Martin,
Soares Moron, ende andere Vidal de Negreira, op eenige koutscap die
zy kregghen / dat den Heer Oversten Housin de Borgia / op de Moelen
Nassou, niet boven de vier-hondert Man sterck lagh / so dat derwaerts
Marcheerden Andre Vidal, Ioan Ferd. Viçere, Camaraon ende Hendrico
Dias, naer Moeribeecq, alwaer haer alle de Inwoonders van de
Fregezije ende van de Borgia by haer verboegghden / Martin Houaris
met den anderen Croup waren by alle de Boeren van Poujuca ende St.
Anthony de Cabo, Marcheerden naer Alagoa de Wais ende qua-
men den 15. Dito / des mozzghens op den Bergh van de Caep / ende
den 16. Dito / sondt Martin Soares twee Ghesanten naer 't Fort / te
weten / Capiteyn Paulo da Cimha, Sotto Majoor, ende Ioan Gomes de
mello, die Hoogh-straten (quansups soo 't nu blycht) niet begeerden
te hoozen ende onverrichter saecke wederom vertrecken moesten.

Lamontange
doet Raport
van zyn Fort
ende moort aen
de Brazilianen
gepleeght.

Den 15. Dito / arriveerde met een bareque op 't Reciffo den Lupte-
nant La Mantagne met zyn Soldaten ende eenige vrye luyden gecon-
vopeert van een Portugesche vaendrygh / die mede brachten d'origine-
len bries vanden Gouverneur Anthony Telles, waer van den Inhoudt
(van 't ghesondene Secours met Ieronymo Sereno de Pajua) d'r Co-
pije hier voozen verhaelt hebbe / met brieven van andrea Vica die sich
flechtelyck excuseerde van 't gene dat in Serin Hain geschiet was / noch-
tans te kennen ghevende / ordze te hebben ghene Forten achter te laten
tot verskeringe van hare Croupen / den Luptenant rapporteerde des
vpanths macht / ende hoe hy 't Fortken in Serin Hain hadde moeten
overgheben / ende datse neghen-en-dertigh Brazilianen met hem daer
bin-

Mattheus van den Broeck.

II

Anno 1645.
Augusty.

binnen leggende (tegens hare beloften van quartier) aen de Palisaden van 't Fort gewacht / ende vermoort hadden / ende versient de Capiteyn Blaer datse zijne Hupsvrouw / ende van ghesweten Capiteyn Iohannis Hick , zijnde Luptenant Colonel van de vyve Lupten in haer gheweldt behouden hadden / warr' ober hy seer qualijk te vreden was.

Den 16. Dito / ben van 't Reciffo / naer den Engenho Passouw / ghereden om met een naer de Moolen Rotterdam (daer mijn Logement is) zijnde maer een halve mijle van daer / alwaer ick te doen hadde / te ryden / ende vernam in ons leger / dat Capiteyn Blaer met zijne Compagnie Hoers uytgingh / des avondts weder in t quartier komende / brachte drie Portugesche vrouwe mede / als de vrouwe van Francisço Burigel , Schoon-moeder van Iohan Ferd. Viere , de vrouwe van Anthony Bezerra ende Amora Lopes , om de selve (soo hy seyde) op 't Reciffo te brenghen / ende aldaer te doen tracteeren / tot datse zijne vrouwe ende die van Capiteyn Hick souden restitueren / latende zyn Luptenant met 6 a 7 Blancken ende 5 a 6 Brazilianen buypen 't quartier den meesten nacht blijven in de Engenho van de Heere Stadt-houder / die des anderen daeghs al voordach in 't quartier quam : dien selven dagh Marcheerde Andrea Vidal , ende Ioan Ferd. Viere , Camaraon ende Hendrico Dias met alle haer macht upt Moeribeecq , nae de Barchie / ende quamen in de voornacht in de Moolen van Dona Cosma (zijnde geen quartier uurs van Stadt-houders Moolen gheleghen / eenige sustineren datse kondtschap hadden / hoe Capiteyn Blaer de vrouwen hadde mede ghenomen / ende dat andersins niet souden aenghekommen hebben) van waer zy voordach begonden te Marcheren.

Den 17. Dito / des morgens vroege ben van Engenho Rotterdam / inde Moolen Passouw gekomen / om weder nae 't Reciffo te rijden / ende wierden van eenige vrienden wat opgehouden / doch omtrent ten sebenupren isser een Legger gekomen / den Heer Oversten waerichouwende datter ober de Kebier veel Portugesen waren / die aen quamen Marcheren / als gevraeght wierd / offer veel volcks was / antwoorde Tanagera Comoterra , doch den Luptenant gehoozt zijnde / seyde de gantschen nacht gheen onraet noch niet vernomen hadde / een wepningh daer naer den vbandt aenkomende ende op onse buypen wacht vper gebende / Marcherden Camaraon ondertusschen met zijne Brazilianen naer het Reael / om de Passen van het Reciffo te besetten / d' onse haer terstont / en soo haest doenlijk in 't geweer begebende / op 't blacke belt (onse klepne troupen niet stercker zijnde / als omtrent 250 blancken / ende 200 Brazilianen) alwaer den vbandt wel 3000 man te paerde ende te voet aen quam / doende de buypen-wacht op ons retireren / waer van sommighe dood bleven / soo dat naer eenighe schermutselingen het veldt niet konnende behouden / ons retireerden op 't hups van de Engenho datse ons anders lichtelijck afghesneden soude hebben / also Capiteyn Magaliaens (gelijk hy my selfs naderhandt heeft gheseght) tot dien

capiteyn Blaer
brachte drie ge
qualificeerde
Portogesche
vrouwen in het
quartier.

Vidal Mar-
cheert upt Moer-
ibeecq nae de
Barchie.

Haus van Vi-
dal ende Viere
geslaghen ende
ybehanghen.
Den vbandt
kemt aen.

d' Onse retireere
op 't hups.

Anno 1645.
Augustus.

12

Journal van

Den byandt
brenghet houdt/
stroot/ende bus-
kruyt onder 't
hups.

eynde mede zijne Compagnie van hare Batalie astroock / ende ons den Daendrygh Flory met een goeden troep / soo blancken als Brazilianen wegh liep / en op 't hups geretireert zijnde / deden noch grooten tegenweer / soo dat wy noch stijf twee uren langh met haer bochtten / tot dat ons krupdt meest verschooten ende de reste dooz ongeluck verbzant was / den Byandt t'onderste van 't hups / aen de eene zijde gheincorporeert hebbende / brenghende aldaer houdt / stroot ende buskruyt / soo dat anders niet te verwachten hadden / als overbailen / ende gemassacreert te werden. Verhalben om quartier roepende / 't welck sy ons beloofden / ende den Luptenant la Motta buyten ghesonden zijnde / quam wederom een portugees Capiteyn / van de Bahia binnen met verdere beloften van goet quartier / doen den Heer Oversten / ende de Principaelste Officieren / de Gouverneurs selfs willende spreeken / quam terstondt Andre Vidal, ende Ioan Ferd. de Vieere, aen wien versocht wierdt / mettet volle gheweyr na 't Recife te mogen Marcheren doch ons coz teljick af-geslaghen / ende geseght alleen aen ons ende de Brazilianen goet quartier ende passagie te sullen verleeten / ende dat ander niet te versoeken was / ondertusschen secker Baer die dit accorderen te langhe duerden / trock de Gouverneur Vidal by de Mou / seggende : waeromme sy soo veel conditien maecten / datse ymmer alle in hare handen waren / ende dat dien dagh noch grooter werck hadde te verrichten, soo dat Vidal terstondt seyde / soo u dese conditie aennemen / is wel / ende soo niet sullen weer met onse wapenen handelen / verhalben ghenootsaecht geweest ons over te geven / ende de volgende conditien (in 't Portugees geschreven ende in 't dupts overgeset) te accepteren.

Accoort in
Hooghstraten
met den byandt
gemacckt.

Alsoo door desen tegenwoordigen oorlogh ghesorseert zijn, ons over te gheven, in handen van onse teghenwoordighe Vyanden, de Generale Andere, Vidal de Negraire, en Ioan Ferd. Vieere, met conditie ende belofte van ons te geven goet quartier, soo wel voor de Brasilianen als voor de duytschen, het selve Swerende by 't H. Euangelio tot getuygenisse der waerheydt ghevende, ons goede Passagie waert ons sal believen, Datum 17 Augusty 1645, ende was ondertekent, Andre Vidal de Negraira, Ioan Ferdinandus Vieere.

Ende nae dat wy bekrachticht waren / versochten nae haer bloote te gaen / om naer Portugael ghesonden te werden / ende niet nae de Bahia / nam Andrea Vidal de pen / ende schreef met zyn eyghen handt / op 't selve accoort / dit volgende.

Dese Senhores sullen gaen naer de Armado, Poujuca, ofte de Cabo ende verklare dat wy niet en zyn byanden van dese Heeren / maer ghekomen om de Anwoonders te helpen / die in het gantsche Landt seer ghemolesteert waren / ende dooz Ioan Ferdinandus Vieere ghegou-
des.

Matheus van den Broeck.

13

Anno 1645
Augusty.

verneert wierdt / de Officiere[n] staen wy toe / haer zijdt geweyr / 't
welck wy belooven onder ons woort als Christenen / ende was on-
dertekent

Andrea Vidal de Negraira.

De Generalen binnent-huyg zijnde / sprack my Ioan Ferdinan. Viere
(alsoo wy buyten waren) ende Consenteerde my het zijdt geweyr met
belofte van my wederomme nae 't Recife te sullen senden / waer over
ick seer blijde was / doch niet teghenstaende 't voorgaende accoord heb-
ben / nae datse alle blanche Soldaten ontwapent hadden / ende upt-
getrocken waren / de Brazilianen die noch ontrent hondert sterck wa-
ren / alle in koelen bloede ghedoodt / vermoort / ende lelijck gemartelli-
seert / doch dit siende / deden noch grooten tegenstant (vermitsse be-
gonden te vermoorden / eerse die het gheweyr afgenomen hadden) vooz
ende aleer de selve ontwapenen konden / ende alsse nu riepden datse
alleene doodt waren / quam een Portugees vaendzich met dry a 4 Sol-
daten daer by kijcken / die een van de Brazilianen / die onder de doo-
den seer gecast lach / met een voet aenstiet / seyde den vaendzigh / dese
schijnt my noch te leven / den Brazilianen hoorende / datse Portugees
spraken / sprack op met een Mes / dat hy noch by hem hadde / slooten-
de daer met den vaendzich 't hert af / ende quetste een van de Soldaten
den anderen dat siende / houdt hem terstont den kop stucken / ende tot
wraeck van den vaendzigh / gheeft hem wel hondert stecken naer
zijn Doodt : op 't huyg hadden wy 37 dooden / waer van den
Luytenant Trillanus eene was / ende quamen ghebanghen in de En-
genho Remeces van Ioan Ferdinandus Viere 204 Personen daer on-
der waren den Oversten Hous, den Commandeur Listry, Capi-
Wilt Scheut ende Blaer, dnye Luytenants / twee Vaendzichs / drie
dnye luyden / als Sr. Iacob Dasine, Iacob Vermeulen, ende ick /
alwaer wy alle by malkanderen (upt-ghesondert den Heer O-
versten ende zijne Hooghste Officiere[n]) in de Caza de Prugar ghe-
slooten ende bewaert wierden / al eer ick in de Caza de Prugar ghe-
raeckten / so sprack ick metten Padro Coinbre, aen wien ick ken-
nisse hadde / ende my zinnen dienst aen presenteerde / ende alsoo
ick hem verhaelde / 't gheene my de Gouverneur Ioan Ferdinan-
dus Viere toe-ghesepdt hadde / beloofde my 't selve wel te sullen
konne[n] verkrighen / tot welcken eynde ick hem eenen schoonen
Robijn-Rinck bereerde / den vbandt heeft hier een van zijne vooz-
naemste Capiteynen veel dooden / ende meer als hondert ghequetsten
verlooren.

De Brazilian-
nen worden in
koelen bloede
vermoort.

Anno 1645.
Augusty.

Capitein blaer
vermoort.

d' Spants Cap-
taine.

Wederbaren in
t Fort vander
Duffen ende
de gevangenis-
se van Schout
Holl.

Den 18. Dito / is den Heer obersten Commandeur Briston, Capiteyn Wild-Schut, ende Blaer / op Paerden van daer nae St. Anthony ghebzacht / ende soo voort nae Serinhain om over Landt de selve nae de Bay te brenghen / doch tusschen Serinhain ende St. Amaro hebbense den goeden Capiteyn Blaer met vier zilvere-keegels upttet Bosch van den Paerde neder-geschooten / zijnde althijt gheweest een vermaert Christman / die te beklaghen is / onder en tusschen bleven wy in de Cara de Prugar, noch ghevangen / daer de Portugesen groote Diligentie deden onse Soldaten in haer dienst te krijghen / de selve groote beloften doende / gelijk oock voor mijn vertreck / by de 30 hadden dienst genomen ende quamen daghelijcks noch verschepden Duytschen by ons die hier en daer gevangen wierden / soo datse te met twee en twee buyten brachten onder den naem van naer 't Recisso te senden (welcke Propagie my niet en behaegde / hielt op van Soliciteren) diense eben buyten 't quartier doodt-sloeghen / ghelijck Maximiliaen Guypijn, ende andere : middeler tijdt wierden Jacob vermeulen ende ick beschuldicht dat wy daghelijcks door sekrete middelen naer 't Recisso schreven / ende besocht zijnde / of oock pen of inct by ons was / liepen groot perijckel.

Den 19. dito / quam aen de Caep binnen 't Fort vander Duffen / een Moulaet, vanden obersten Haus met brieven (van de Portugesen aenden Commandeur Hooghstraten tracterende van zijne ghevanghenisse ende nederlaghe / ende dien selven dagh wierdt den Schout Holl / met brieven nae 't Recisso ghesonden / omme aende Heeren Ho: Raden den staet van 't Pointael te Remonstreren / ende alsoo den Schipper Marten Thijsen, het Poordergat vande Caep niet dorste upt zeplen / om dat den Spandt op 't water-Casteel lagh / maer upttet Zuyder-gat verhoopte in de Zee te gheraecken / alwaer hy eenighe daghen om het weers halven moeste leggen wachten / zyn eyndelijc de Portugesen tusschen den 22 ende 23 des nachts met twee platte barcken aen boordt gekomen ende genomen.

Den 25. Dito / sonden Martin Soares ende andere Vidal wederom als Gesanten Paulo da Conha, ende Ioan Gomes de mello, met brieven dat sy daer soo veel vrouwen met de Barcq ghekregen hadden / ende verder offse het Fort niet begeerden over te geven / dat sy wel wisten d' onse niet langer konden houden / waer op by Hooghstraten ende Ley wierde gheantwoort / ende niet eenen versocht / dat de wijven mochten wederomme ghesonden worden / 't welck de Ambassadeurs beloofden te doen / middeler tijt hadden se de brieven / die met Schout Holl genomen waren / weder doe Copieren / en wierde gecommandeert Schipper Koert Bruynen, om met zyn Galioot dat op de Brantwacht lach na het Recisso te gaen / die strack zyn Ancker lichte ende zepl maecte / waer op het water-Casteel met dyp stucken terstondt vier gaf / ende hy met drie steen stucken daer op antwoorde / ende het gat upt zeplde / geraeckende des nachts voorby het Recisso / ende quam in Itamarica / van waer de brieven

Mattheus van den Broeck.

15 Anno 1645.
September.

brieben ober lant wierden gesonden / Hoogh-straten lied middeler wijle sterck met Canon schieten / sonder dat sulckx scheen noodigh te wesen / als alleen tot verquistinge van het krupt.

Den 27. Dito / sonden de Gouverneurs de vrouwen wederom met twee ghecommitteerde / ende brieben dat 30 verwondert waren ober het langhe Cardement van Hooghstraten / belasten d'onse haer alleenlijck te bedancken ober het wederenden van de wijben / maer dat niet konden Resolveren tot de overleveringe van 't Fort / de wijben ondertusschen in 't Fort komende / verhaelden onder de Soldaten het goet tractement / dat haer van de Portugesen was gheschiedt / waer uyt eenighe Fransche Soldaten soo nu alsdan nae de Portugesen over liepen.

29. Dito / Iacob Daffine, Iacob vermeulen, ende ick met noch 12 Soldaten vande Gouverneur Viere, naer St. Anthony ghesonden / gheconvopeert van Bahise Soldaten / die ons wel tracteerden / ende zijn den 30 Dito al daer ghekomen / al waer wy den gebangen Schout Holl drie Bootsgezellen met de Barcgaen de Caep ghenomen zijnde / ende den Luytenant Iacheris die booz ons met de andere Officieren vertroocken was / ende dooz de siechte aldaer ghebleven was / vonden / ende des anderen daeghs quamen uyt de Barge noch 21 Soldaten by ons / ende alsoo wy verhoopten nae de Caep te gaen / om aldaer (gelijck gheseydt was) gheinbarqueert te werden / doch alsoo het Fort noch niet over was / sepden / nae Serinhain moesten Marcheeren / ende dat wy al daer gescheept souden werden / soo dat den selven Dito / derwaerts ginghen / doch Iacob Daffine dooz Pyins Marinho Falcaon op eenighe klachten aldaer gehouden / ende Schout Holl met ons ghebanghen / doch te paerde gaende / hebben hem achter ons komende / wat verby Tabatinga van den Waerde gheslagen / ende deerlijcken vermoort / waer van Iasper Gaisales Villus, Schout Hou vermoort. wel de principaelste oorsaeck is / ende des avondts in Poujuca gekomen.

Den eersten September, van Poujuca nae Serinhain gemarcheert / geaccompagneert van eenighe booden die ons qualijck handelden / ende zijn des nachts in de Engenho Sibro de Beixo ghebleven / ende des anderen daeghs in Serinhain arriveerende / alwaer wy te samen neghen-en-dartigh Man in een vuyl ende stinckende gat ghesneeten wierden / daer wy naeulijcks in konden / ende ons qualijck tracteerden.

Dito des morgghens voegh quam een gheresoyneert Sargiant / 't Fort vander van den Bergh van de Caep binnen 't Fort van der Dussen / met brieven van de Gouverneur aen den Commandeur Hoogh-straten / waer by versochten datse Ostagiers soude senden / om met malkanderen te mogen spreekken / ende dat sy op 't hooghste verwondert waren ober Hoogh-stratens langh tarderen / met de overleveringe van 't Fort ofte hem inde Bahia vande Heer Gouverneur Antony Tules da Silva niet ghe-

Anno 1645.
September.

16

Journael van

genoegh was beloofst dat sy bereypt waren nae te komen ofte soo hy hem daer mede niet gecontenteert hielde / dat sy bewaren om de beloften up ten name van haren Koninck te augmenteerē / soo dat haer Samen- sprekē toegestaen is / ende wierden als Ostagiers ghesonden / Iohan Hick, ende den Luptenant Iacob Flemmingh in Rafijn van Capiteyn Poulou da Cunha Sotto-Major / ende den Anditeur Generael Francisco Brabo da Silva, die recht op den middagh doen d'onse gingen / afquamē met haer bryngende dese volgende articulen.

1.

Dat een pder vrye ende Vryber mogen leven in zyn Religie / sonder daerin verhindert te werden / mids geen ergernisse gebende.

2.

Sal een pder vry ende vryanck mogen besitten ende bewoonen / zyn huysen / Landerpen / ende Moolens / die begouwen / bedryvende daer mede zyne Traffique in de selve quartier (sonder van yemandt daer over gemolesteert te werden) als hy vooz desen onder de Subjectie van den Ho: Rade heeft beseten.

3.

Sal aen alle die buyten en binnen 't Fort zyn / soo wel Officiren / als Soldaten ende treyns personen / haer volle gagie neffens alle 't ghene zy aen de Compagnie mogen ten achteren zyn / datelijck in Constanten ten vollen betaelt ofte voldact worden / ende ingevalle / yemant pets hy desen Oszlogh verloozen mochten hebben / het zy van Bee / Negros ofte eenighe andere soorten van goederen / van wat of hoe- dange conditien die oock souden mogen wesen / sullen hem geresitueert ende de vermissingen van dien ten diensten betaelt werden.

4.

Sullen aen alle die gene soo wel Soldaten als vrye luyden / die haer wederom willen begheben in dienst van den Coninck van Portugael / vooz die selve Soldije daer zy alreede in zyn / ende de Compagniz vooz dienen / terstont wederom twee maenden Bagien op de handt werden ghegheben / die daer en teghens begeeren te vertrecken / sullen van hier niet alle hare goederen ende Bagagien / vry ende buyten alle onkosten / naer de Bahia geboert werden / ende van daer naer het Koninckryck van Portugael / &c.

Maer op den Commandeur Hoogh-straten doen zyn beraet nam / tot des anderen daeghs / ende liedt des avondts in het wacht woort belaste

belasten tot aende **Copperael** in klups / datmen des anderen daeghs mozghens krijghs-raet soude houden / daer hy proponneerde / dat het **Reciffo** soo wel te water als te Lande sodanigh belegert was / dat daer kath noch hondt upt en konde / so datse geen ontfet van daer meer hadden te verwachten / doch oock zijn krupt maer en bestont tusschen de 5 ende 600. pont / dat oock de vijzes die seer wepnigh waren / haest soude opgaen / en dat hy vorder by sich selfs insagh / de goede **Conditien** die hem van den vyant wierden aengepresenteert / daer hy verhoopten noch wel het eene ofte het andere meer by te verkrijgen / wilde accepteren.

Anno 1645.
September.

Den gewesene **Ritmester Casper vander Ley**, **Colonel** van de vye luyden / septe dat hem geen fort opgedragen was / noch dat hy geen fort soude overleveren / dat hy zijn **Woolen** met vrouw ende kinderen daer hadde / ende ober sulcks hem ongelegen quam / het uytterste te verwachten / dat de conditien van den vyandt billick waren / ende te accepteren.

Den gewesene **Capiteyn Iohan Hick**, **Luytenant Colonel** van de vye luyden / septe : dat hy een vye man was / en zijn goederen met vrou ende kinderen aldaer hadde in handen vanden vyandt / dat **Hoogh-straten** **Commandeur** was / dat hy mocht maken soo 't hem goet docht.

Iob Hick, gewesene **Luytenant** / septe: dat hy oock een vye man was / die een vrou hadde / ende dat hem ongelegen quam het uytterste te verwachten.

Albert Gerritsen Wedda, gewesene **Capiteyn Mor del Campo**, septe: dat hy de conditien accepteerden / ende een man was die alle het zijne daer aen de **Caep** hadde / dat hy om de **Compagnie** niet en begeerde te verliezen / dat hy wel wiste / soo hy 't verlos / dat hem de **Compagnie** geen ander geven soude.

Den **Luytenant Wenzel Smit**, septe : dat hy den vye van de **Compagnie** hadde / dat hy naer zijn **rossa** toe wilde.

Den **Luytenant Iacob Flemmingh**, septe: dat men 't fort noch wel konde houden / ende niet en behoefde ober te geven / dat hy wilde vechten tot den laetsten man.

Den **Vaendzigh Barent van Tekelen-borgh**, ende den **Commis Iohannes van Broeck-huyzen**, septe: datter noch geen gebreck en was / derhalven gesint waren / te vechten tot den laetsten man.

So dat in 't gebolge van 't vooz-verhaelde des vyants conditien accepteerden / ende zijn noch den selven avont van den berg upt het vyants leger gekomen **Bailo da Conha** met **Franciscus Broba de Silva**, ende andere hy haer hebbende eene **Somme** ghelts / ende zijn inde kercke van 't **pointael** ghebzacht / **Hoogh-straten** **Commandeur** een pder met zijn knap-sack upt het fort te trecken / daer noch wel eenighe onwilligh toe waren / soo dat hy haer heftighe woorden gaf / ende wierdt terstondt aen pder **Soldaet** betaeldt / eens dertigh gulden die vee-

Anno 1645.
September.

le niet begheerden t' outfanghen / segghende : wy zijn verraden / doch van Hoogh-straten daer toe gedwongen wesende / hebben moeten nemen gelijk oock den Luytenant Iacob Flemmingh, seer te onvrede zijnde / geen gelt begeerende t' outfanghen / den verrader Hoogh-straten seer upt-maekende / doch naderhandt noch ghenootsaecht cene Somme gelta aen te nemen / ende heeft Hoogh-straten de Soldaten uptghetrocken zijnde / op de vlachte by 't Fort doen sluypen / haer voozhoudende offe den Koninck van Portugael wilde dienen / ende datse onder zijn Commando soude blijven / gheleijck oock eenige terstont dienst namen / ende is alsoo dit Fort op den 8. deses in die verraders handen gekomen.

De gevangens
moeten over-
lant na de Ba-
hia gaen.

Den 9 Dito / tot dato in Serinhain ghevangen zijnde / verhoopte niet anders als van daer over water nae de Bahia te gaen / doch ons dooz den Schipper Gill Loopes, in 't by wesen van Capiteyn Hick, (die upt 't Fort van der Dussen gekomen was) aengedient werdende dat overlandt nae de Bahia moesten Marcheeren / datse ons noch groote ghenade deden / ende niet ghehouden waren / ons het leven te laten / dat terstont voort moesten / alsoo al een Compagnie was uptghegaen / ons te conuoyeren. Doch een weynigh daer naer den Luytenant Iacheus dooz een Fransman secretelijck gewaerschout zijnde / dat de Compagnie die uptgegaen was / ordre hadde ons alle te vermoorden / ende datter geen upstomste was als dienst te nemen / waer toe alle het volck terstont resolueerden doch also den Capiteyn Marin Serinhain, Alvero Frogosa d' Albuquerque gene macht hadden om dit volck aen te nemen sonder speciale laste van de Gouverneurs / hebben daer niet uptstel bekomen / ende quam de Compagnie wederom binnen. Ondertussen hoorden wy aen de strant / dapper met Canon schieten / ende des anderen daeghs quamen in Serinhain veel gequesten en meest alle de gene die van de Portugese schepen gheblycht waren / ende verstoncken hoe den Heer Admirael Lichthart de Portugese vloot in Tamandara hadde aengetast ende gedestruuert / voorgevende dat d' onse gheen quartier gaven / dien volgens ons oock begheerden te vermoorden / soo dat wy aldaer in geduyrige vresen bleven ende leefden.

De gevangens
presenteeren
upt vrese van de
Doodt den vpa-
ant te dienen.

Lichthart aen
Tamandara
met des vpaants
Schepen doen-
de.

Porto Calva
overgegeven.

Den 17 Dito / van Porto de Calva / dat t' Sedert den 11 Augusty / als wanneer se geheel belegert bleven / verscheyde schermutselen met den vpaant hebben gehad / die tot diverse malen d' onse tot by hare wallen quamen besoecken / daer op d' onse te met eenige upvall'n deden / den 16 dito heeft den vpaant een brief aen een stock daer een wit Bliggelen aen was / dooz 't Fort neder-stelt / den Commandeur Flary den selven doende halen / zijn de dooz Christoffel Linsz de Var Conselhos t e d' Engenho ende Capiteyn Mor van porto Calva geschryven / waerinne was secker gedicht op rijn ghestelt / dat de Commandeur dooz alle het volck luyde dede lesen / hoe een groote Armade aen Tamandara gelant / t' Reciffo te water met 30 Schepen / ende te lande belegert was / als mede het poinctael dat het Fort Mauritius stich hadde over-

oberghegeven / dat Itamarica Paraiba ende Rio Grando soodanigh wa- Anno 1645.
ren gebloqueert / datter niets upt noch in en konde / ende dat den Co- September.
minck van Portugael het landt vooz geldt gekocht hadde / ende alle de
belegeringh maer besteken werck was / ende veele groote kemusse hier
van hadden / dat Roeladt Carpentier , ende andere vype in hare huysen/
ende Ingenhos wonden / ende datse met haer oock wel wilden hande-
len / ende waeromme dat sy alleen het upterste souden verwachten /
middelertijt hadden d'onse 8 a 10. Man de meeste nachten in Embu-
schado om eenige ghevanghen ende rechte koutschap te krijghen / doch
niet bekomen.

Den 24. Dito / quam tot Secours van des vyants legheer / Ca-
pitain Lourenco Carneiro da Rousie met zijne Compagnie Bahise Sol-
daten/komende van Serinhain, die het Commando vande geheele belege-
ringe aennam / ende d'onse de selve siende komen/ verimeyndent haer
ontset te zijn/ derhalven lieten het Vaendel wapen/enroerden den trom-
mel, doch waren bedrogghen / ende weynigh tijdt daer naer quam den
vaendzigh van Loo Carneira 't Fort op eyschen / segghende : het poinc-
tael over was / ende een yder wederom in vreden naer hare wooningen
waren / ende dat sy upt den Frans-man Pilot verstaen hadden/d'onse
haer krypt nat ende bedorven was / ende den 5. September / quam den
voorz; vaendzigh wederom die den Commandeur seyde 't Fort weder-
om opgeeycht hadden / den 9 dito quam eenen anderen vaendzigh bin-
nen 't Fort die 't selfde vooz de laetste reyse op-eychten / den welken
verhaelden hoe den oversten Hausin de Pargie gheslagen / ende den 2
deses St. Amoro ende haer leger gepasseert was / nae de Bahia gevang-
ghen gaende/ende dat in weynigh daghen 't Reciffo oock soude over zijn/
den Commandeur doch van beraet nemende / is den Vaendzigh weder
vertrecken / ondertusschen begonden de Soldaten upt dese tydinghe on-
willigh te werden / den 11 dito quam den Heer d'Engenho Domingo
Gonsaz Mazagam met een anderen vaendzigh binnen 't Fort antwoydt
van zijn beraet verseeckende, met byengende een Brief van Iohan Hick,
aen zijn Broeder Iob Hick , daer upt het overgaen van 't Poinctael
(dat andersins niet konden gelooven) hebben verstaen / soo dat op den
15. deses den Luytenant Nicolaes Ouden-dorp met den Goode Haacq
Carvalha , als Colck naer den vyandt sonden / ende quam wederom
Domingo Gonsaz Masagam met den Vaendzigh voorsz binnen / ende
wierc dien dagh 't accoord getroffen / dat aen d'onse soude gheben goet
quartier ende passagie over de Zee na de Bahia/dien volgende op dato /
den 17. September / met volle geweer / vliegghende Vaendel / slaende
Crommel / ende brandende Horten / nae Kinghs manieren upt-
trecken / volghens 't accoord ende de Artikulen / die den Commandeur
onder sich houdt / ende al-hoe-wel aen d'onse bequaem vaertuygh was
beloost / om naer de Bahia te gaen / is ester maer een kleyn Barcq
verschast / daer den Commandeur met 3 a 4 personen / in konden/ende
moeste de reste / te weten / ontrent sesstigh man / over Lant Marcheren

Anno 1645. ende bleven aldaer eenighe / als de Capiteyn bande Burgerhe / David
September. de Vries, in zijne Engenjo / ende andere die onder paspoort woonen.

Den 18. Dito van Rio St. Francisco upt 't Fort Mauritio, hoe
dat 't sedert den 12. Augusti / als wanneer wy geheel belegert bleven /
vanden Vpandt verschepde actacca hebben ghehadt / die nacht ende
dagh d'onse niet rusten lieten / alsoose continueelijck met Snap-hanen
van achter, eenighe klippen / die dicht by de wallen zijn / Schooten /
ende omtrent den 7. dito arriveerde in de Riviere Schipper Ian Hoen,
met Divys voor 't Fort / ende dat in Seregippe Del Ree, den Comman-
deur Koyne sulckx vernemende / sondt twee Soldaten om op den
besten middel den Schipper te waersichouwen bande belegheringhe /
doch den Schipper te stout zijnde / wilde niet weder upt loopen / en-
de wort alsoo vande vbandt ghenomen / met verlies van een Man
ende 5 a 6 ghequetsten / ende die van bukten sonden aen d'onse ver-
schepde gecommiteerde / haer latende voostaen / 't Fort voor ee-
rige Couralen Beesten van den Commandeur te koopen / waer ober
den Commandeur sich seer verstoorde / segghende : niet gheen ver-
raders te doen te hebben / ende dat niet als Krupt ende Loot ten
besten hadden / derhalven van soodanighe Felterije niet begeerde
te hooze / over sulckx wel vertrecken mochte. van waer hy gheko-
men was / ende naer eenighe daghen wederom eenen ghesant aen
d'onse ghesonden / mette ghevanghen die inde Bary van Ian Hoen
ghenomen waren / Rapporterende hoe den Heer Oversten Hous in de
Bary gheslaghen / ende mette principaelste Officieren ghevangen /
ende nae de Bahia ober Landt ghevoert wierden / dattet Keci-
mede soodanigh benauidt was / ende ghenoeghsaem te doen had-
den / sich selven te reddden / over sulckx gheen secours te verwar-
ten hadden / 't welck groote verslaghentheydt onder de Soldaten
brachte.

Derhalven met gemeene stemmen van accoort soude spreken / hebben
Krijghs-Raet gehouden / hare Resolutie op 't Papier gebrecht / ende ge-
committeert om met den vbandt te handelen / Capiteyn Philippo Schacht,
ende den Schepen Lubbert van Coeverden, so dat hare resolutie ende
articulen luyden als volgt.

Wy onderschreven Officieren alhier in 't Fort Mauritio aen Rio St.
Francisco, van daghe zijnde den 17 September 1645 by inalkanderen
vergadert / ende upt hooghdringende noodt ende reden moubeert / ghe-
lijck volgens verhaelt / 't voornoemde Fort met accoord aen den vbandt
over te geven.

I.

Ademael ons amunitie van Oorlog / te weten Krupt ende Loot / die
wy

Wp gedurende onse belegeringhe by de ses weecken / gelijk oock van te voozen gemanageert hebben / nu rechte voort begeben heeft / ende niet meer voozhanden is / als wp vooz een reys inde Baneliers konnen bergen / so dat wp voozder niet hebben waer mede ons lijf konnen defenderen.

Anno 1645.
September.

2.

Om dat de Divyses van gelijcken oock beginnen te begeben / vermidts als morgen het laetste rantsoen vleys sal werden uptgegeven.

3.

Om dat naer alle Apparentie geen secours van't Reciffo te verwachten hebben / vermidts wp seker genoegh hebben / dat de meeste part van ons volck met den Heer Luptenant Colonel Hous alrede geslagen is / ende dat het Reciffo sodanigh benaudwt is / datter sich selven qualick sal konnen redderen / ende als het al ghebeurden / dat een ofte twee Bartguchen met volck / ofte andere behoeften souden moghen hier komen / so zijn wp versekeret / dat den vband alhier met 300 Man / ende om laegh met vaertuygh daer op legghen passen / om de selve ons af te nemen / gelijk alrede geschiet is.

4.

Om dat ons seeckerlijck bekendt is / dat des vbands Macht van daghe tot daghe vermeerdert (die teghenwoordigh inde Acht-hondert Man sijn) ende de onse ter contrarie vermindert / ghelijck als blijkt ; want wp ons niet stercker bevinden / te weten van gesont volck / als hondert seven-en-veertigh Soldaten / Dertigh Crepns-Persoonen / ende twintigh vrye Luyden / is te samen hondert sevenentneghentigh koppen / die dienst konnen doen / ende dat wp daer niet te besetten hebben vooz eerst het Fort / 't welck twee hondert ses-en-estigh Roeden in 't begrip houdt / ten tweeden / een buyten werck vooz de Doozt van 't Dertigh Roeden / tot de Defensie vande Water-haelders. Item / een borst-weeringh onder aen de Klippen / daer Seven Man althit leggen moeten / tot Mentuatie van 't water / ende aenkomende secours / soo dat by de twee Roeden lanck vooz peder Man komt te besetten / voozders is 't oock bekend / datter gheen Palissaden om het Fort zijn / ende de Wallen die onlangs op gemaect zijn geweest zijn nu tegenwoordigh vooz het Continueelijck vlegghen weder soo ontramponneert / ende vervallen / dat men van buyten ghemackelijck daer op loopen kan / ende soo dat men nae msten van Cozloghs

Anno 1645.
September.

erbaerne onmogelijck is / met sodanige klepne macht / sulcke groote wijt-
loopende wercken teghens 't groot geweld van den vbandt te Man-
teneren.

5.

Dat wy oock gene gelegentheydt hebben gehad om het Fort af te
snijden / vermits het op klippen leyd / ende binnen niet so veel aerde is
te bekomen / waer van men een ander wal soude kunnen formeren.

Item / waer sulcke te doen geweest / so sout ons aen Materialen
ende volck gemangueert hebben / de welke sodanige wercken die in
haest moeten gemaekt zijn / vereyschen.

6.

Dat ons volck dooz het slechte tractement van lijf-tocht / continu-
eelijck waken op de wallen / ende geen kleedinge aen 't lijf hebbende /
sodanigh vermoept ende flacuwhertigh beginnen te werden so dat het
onmogelijck is de selve vorder vooz mutatie te onthouden.

Also hebben wy naer rijpe deliberatie / dooz vernoemde ende andere
Consideratien / gesamentlijck met malkanderen geresolbeert / gelijck
wy resolbeeren mids desen / teghen Morgen / zynde den 18 deses met
den vbandt in accoozt te treden / en naer dat wy 't accoozt best van hem
sullen verkrijgen konnen / te accepteren ; ende tot teyken der waerheyt
hebben wy sulcke met onse epgene handen gesamentlijck onder teykent.
Aldus gedaen in onse vergaderinge alhier in 't Fort Maritimo dato ut su-
pra ende was geteykent.

D. V. Koyn
Hans Pietersz Smit,
Huybert Dop
Hans Paap
Thomas Pouwelsz
Wolf Reurfeits

Philip Schacht
Thomas Pay
Barent vliëger,
Boudewijn de Iager
Pieter Rotterdam,
Lubbert van Coeverden

Wy ondergeschreven Officieren alhier in 't Fort Maritimo geben te ver-
staen / aen den Manhaften Nicolae Araaha, Commandeur ober de
Portugese Croupen / alhier aen Rio St. Francisco, hoe dat wy gemo-
beert zijn dooz redenen ende oorsaeck / om met D. C. in oppoument
te treden / aengaende onse Fortressen / op conditien dat D. C. ons vol-
gende poincten ende articulen sullen toestaen / waer toe ghecomantent
zijn Capiteyn Philip Schacht, ende den Schepen Lubbert van Coe-
verden.

Dat

1.

Dat de Heer Nicola Aranha ons toestae met alle man te moghen af-
trecken van hier tot het Reciffo / met vliegende vaendelen / Camboers /
ober ende onder gheweyr / Coeghels in den mondt / dobbeler vbandende
Lonten / gelijk de Soldaten maniere / ende haer luden voor desen ge-
schiet is.

2.

Dat wy allegader soo Soldaten / vype luden / Joden vrouwen en-
de kinderen / alle onse Bagagie / Kisten ende Kassen / Negros ende
Negrumen / ende paerden / vpe ende ongemobeert mogen met ons ne-
men.

3.

Dat de Heer Nicola Aranha, ons bequaem vaertugh sal beschaffen /
waer mede wy neffens onse Bagagie bequamelijck naer 't Reciffo kon-
nen overkomen.

4.

Dat wy drie Canons / die pder 6 ff pser schieten moghen met haer
assupten met ons nemen.

5.

Dat den vooornoemden Heer / een Officier met ons senden sal / om
ons vpe ende seecker sonder vorder van des vyants volck gemolesteert
te werden / naer het Reciffo te conboperen / ende leveren sal in handen
van onse Heeren ende Meesters / ende by aldien 't Reciffo alrede moch-
te ober wesen eer dat wy daer souden komen / soo sal den voorsz Offi-
cier ons vpe sonder verder gemolesteert te werden / ons leveren aen den
Generael die aldaer sal Commanderen / de welcken sal gehouden zyn /
ons vpe Passagie te geven / naer ons Vaderlant.

6.

Dat wy mogen versien werden / eer dat wy hier van daen gaen met
behoefstige lijff-tocht / ende fictalie waer mede wy bequamelijck ober
weeg konnen komen.

7. Dat

Anno 1645.
September.

7.

Dat de gebangenen die tegenwoordigh in haer handen zijn / by sul-
len gegeven worden / ende met ons mogen gaen.

8.

Dat den Officier / die tot Conboop met ons gaet / sal gehouden zyn /
by aldien 't Reciffo mochte belegert wesen / ons by ende ongehindert
door des byants bloot op 't Reciffo te brengen.

Van dese Artikulen heeft den Heer Nicola Aranha , sommighe toege-
staen / ende eenige niet / waer over geresolveert is door de tweede male
den Capiteyn Schacht ende Coeverden derwaerts / als gecommitteerde
te senden / met dit volgende noch te versoeken / op de antwoorde van
Nicola Aranha.

1.

Dat naer dat wy ons geweer afghelept sullen hebben / onse vaen-
delen van de stengen te moghen scheuren / by aldien wy de selve niet mo-
ghen mede nemen / Item dat wy ons Sijde-geweer moghen mede ne-
men.

2.

Dat de Heer Nicola Aranha , sal respijt geben om te vertrecken drie
dagen / te weten / tot op den 21 September / gelijk Soldaten manie-
re vereyscht.

3.

Dat alle Officieren / te weten / Capiteyns / Luytenants / Vaendighs /
Sergeanten / Wacht-meesters / werck-baes / Schout / Schepen /
Secretaris / Commisen / ende Auditeur hare Negros ofte Negern-
nen moghen mede nemen / om hare Bagagie te draghen.

4.

Dat wy allegaer soo veel Bagagie mogen met ons nemen / als wy
met onse slaven ende paerden sullen konnen draghen / sonder eenighsins
gevisiteert te werden.

5. Dat

5.

Anno 1645.
September.

Dat onse siecken ende gequetsten / nebens de Wijben ende kinderen / sonder haer Bagagie ghevisiteert te werden / by moghen overghebracht werden naer de Bahia / met bequaem vaertupgh / ende conbop.

6.

Dat de Officieren ende byje luyden / nebens hare Wijben / elck een kist vol Bagagie / by ende sonder ghevisiteert te worden / mogen met de Barcq over senden.

Antwoort van den Edel. Heer Nicola Aranha.

Antwoorde op alle de Propositien die den Heer Commandeus ende zyn Officieren myn doen / dat ick haer toe stae de volghende Conditien.

1.

Alle sullen naer de Bahia ghesonden werden / gheconbopeert van een Capiteyn / die ghehouden sal zyn D. C. aldaer te leveren / ende sullen uptrecken met haer geweer / tot daer 't ons belieft / de Officieren sullen met haer nemen haer Zjdt-geweer / ende sullen uptrecken met geweer op de Schouder / hoeghels in de mondt / byandende Lonten / slaende Crommen / ende vliegende Paendels / gelijk Oorloghs maniere / ende vijf byje luyden sullen mogen behouden haer houwers.

2.

Alle Officieren sullen met haer nemen hare Bagagie / ende de Soldaten 't hare / ende noch staen by toe yder Officier een Peger / die op een Lijste sullen staen.

3.

Den tijdt die ick ghebe / is tot Morghen-ochtent ten acht uren / alsoo d' Inwoonders my gheen meerder tijdt willen vergunnen / doch de Hoof-Officieren sullen by my mogen blijven in 't Fort / so lange alst haer belieft.

D

Dat

Anno 1645.
September.

26

Journal van

4.

**Dat aen Vrouwen en kleederen niet sal geroert werden/ende de Hoof-
Officieren salmen paerden bestellen tot inde Bahia.**

5.

**Zal een barcq bestelt werden / daerinne de vrouwen / kinderen / ende
gequesten mogen gaen ende staen / waer toe datse hier inne moge sche-
pen de Bagagie dese oberlandt niet dragen konnen : de vyve luyden sul-
len oock moghen upttrecken met haer kleederen ende knap sacken.**

**Dit is 't gene ick toe-gestaen heb aen de Hollanders/also ick niet ge-
komen ben om haer oozlogh aen te doen / maer omme de inwoonders te
seconderen die om gene redenen toestaen/ick meerder consentere:ende op
dat hier aen niet manqueren sal / hebbe gemaecht dit papier / op heden
den 18 September 1645. ende was geteekent by de volghende/ dat als
Capiteynen waren.**

Nicola Aranha Patechequo
Valentijn da Roche
Adriaen da Roche
Francisco Lopes de Mattos,

Diogo d'Oliveiro Serp.
Pedro Aranha
Iasper Ferdinandus Vilan.

**Op ondergeschreven Officieren in 't Fort Mauricio, verklaren midts
desen / nademael wy niet meer verkrighen konnen het voorsz accoort
hier boven verhaelt te accepteren / ende daermede te vreden te wesen /
ende tot tepcken der waerhepdt hebben wy sulcks gesamentlijck onder-
tepkent / aldus ghedaen in 't Fort Mauritius, aen Rio St. Francisco,
in onse vergaderinge / den 18 September 1645. ende was onder-teec-
kent :**

D. V. Koyn
Philip Schacht
Thomas Pay
Hans Pieterisz Smir,
Wolf Koefeits

Willem Cloor,
Hans Paap
Boudewijn de Iager
Pieter Rotterdam,
Lubbert van Coeverden.

**Maer 't bertreck vande Commandeur ende Soldaten / die ob erlant
na de Bahia Marcheerden / arriveert inde Riviere / Capiteyn Willem
Lambertsz, by hem hebbende een Doch-boot / ende dye Berquen /
wel van gheschut versien / met ordze om d' onse van 't Fort Mauri-
tio**

tio porto de Calvo, ende Seregippe del Rey af te halen / ende naer 't Recife te brengen / den Commandeur Nicola Aranha, sondt derwaert een Carravel (daer de Bagagie van de overghegebene al gheimbarcqueert was) met een Barqbol Soldaten / om teghens de Nederlanders te bechten / doch teghen den anderen aenkomende / schoot Capiteyn Willem met zijn stucken / ende den Wyant haer Carravel, op een dzooghte berseplende / sprongen na weynigh scherpmutsersing alle over boort / soo dat ons eygene Matie den eenen des anderens goet plunderden / verliesende alsoo d' overgebene alle 't hare / ende soude Capiteyn Willem de Carravel verbrandt hebben / hadden de Nederlandtsche vrouwen daer niet voor ghebeden / want den Commandeur Aranha liet sich hoozen / by aldien de Hollanders de Carravel verbranden / de vrouwen ende de kinderen te sullen laten vermoorden / ende weynigh tijds daer nae is Capiteyn Willem wederomme upt de Rivier vertrocken / alsoo tot het ontfet drie daghen te laet ghekomen was.

NB. Staet te Poteren / dat op dese tijt 't Fort in Seregippe del Rey daer Commandeur was den Luptenant Hans Vogels, door een Capiteyn van de Bahia Don Ioan de Soule, dook belegert zijnde / sich mede heeft overghegheben / alsoo 't laetste Broodt inden Oven was / ende anders niet te eten hadden / waer van krupdt ende Aminitie meer als wel versien / doch 't Fort Mauritius ende Porto de Calvo, tamelijcken van kost versien zijnde / meest upt ghebreck van krupdt ende Lonte hebben moeten overgeven.

Seregippo del
Rey overgege-
ben.

Dito / t sedert den negenden deses in Serinhain in 't gat gheleghen / arriveerde den 14 a 15 dito aldaer eenen trouw ghevanghenen die haer aen 't Pointael hadden overgegeven / ontrent de 60 Man sterck zijnde / die in een ander gat wierden gelept / soo dat men met haer niet spreken mochte.

Den 16. Dito quamen tijdinghe hoe onse trouw den dienst gheresuseert was / ende wiert ons aengeseght / op Morgen oberlant nae de Bahia te Marcheren / ons niet anders te verstaen gebende / als dat ons op den wegh souden neder maken : des anderen daeghs / den 17. Dito / 's morgens quamen eenighe duptsche vrouwen / die aldaer onder paspoort met het overgaen van 't Fort waren blijven wonen (ende met ons niet spreken mochten) de dcure van het Gat daer wy in lagen / heen ende weder schupbende / passeeren / ende een weynigh daer na quam Capiteyn Hick, om zijn af-schept van ons te nemen / ende zinnen dienaer hem volghende / quamen by ons binnen / die beyde soo hartigh schreyden / dat zy met ons niet spreken konden / 't welck veel stoute Soldaten / tot schreyen beweeghde / ende als wy vragghden offer swarighejdt was / werdt ons gheantwoort soo den Croup van de Caep met ons Marcheerden (die met

De gevangens
het dienen gere-
frizeert ende
moete oberlant
na de Bahia.
De gevangens
in doots perijc-
kel.

Anno 1645
September.

De gevangene
bermudepena
daer laeste was
getozen is.

Jacob Daffine
in doots woede
over misside
door Sulstra-
ten sen. Ley
ghesonden

accoordt overghegaen / ende wy bechtende in 't Veldt ghenomen waren) gheen perijckel liepen : maer andersins sweghen stil / so dat wy bupten de deure alle op eenen rijgh ghestelt zijnde / ons besochten : ende eenighe messen / die noch onder sommighe waren / af ghenomen ; Onsen Croup bestaende in 3 Luytenants / 2 Vaendrijghs / 6 Sargeanten / Iacob Vermeulen ende wy / met noch 36 ghemeene Soldaten die alle in de Dargien ghevansghen waren ghekreghen / bupten ghebzacht zijnde / den Croep vande de Caep aldaer blijvende / in 't uyttrecken van 't Doorp schreyden de duytsche Vrouwen bitterlijck / so dat anders niet wisten als dat onse laeste tijdt ghekomen was / Marcheerende alsoo naer St. Amaro in groote vreesse / ende van daer naer Rio Froznora , geaccompagneert van eenighe boeren / alwaer wy des Maermiddaeghs quamen / ende t' Savonts arriveerden daer oock den Croep vande Caep / soo dat daer door veel beter te vreden bleven.

Den 18 Dito quamen in Oena , alwaer in 't Doorp veel Brasilianen / ende Boeren in 't gheweer vonden staen / dat ons weder nieuwe vreesse maecte / ende sijn des nachts inde Molen van Diogo Pays ghebleven.

Den 19. Dito ghecompagneert van twee Compagnien Boeren / ende quamen des nachts omtrent te elfuuren inde Molen van Rodrigo de Barros (hebbende dien Dag 32 goede Bergen gepasseert / ende stijf negen goede Molten ghemarcheert) daer wy des anderen daeghs stil bleven / ende verstonden aldaer 't overgaen van Porto do Calvo , alwaer sy met het volck van de Caep quamen te spreken / ende verstonden upt Jacob Daffine (die in St. Anthoni ghelaten hadden) hoe hem Pedro Marinho Falcaon naer ons vertreck upt St. Anthonij de Cabo in kettingh hadde doen klincken / hem beschuldighende dat hy even vooz de Rebolte eenen Bries aen de Hooghe Raden hadde gheschreven / upt een seecker Portugees verstaen te hebben / dat den Ridmeester Ley , ende Capiteyn Hick kennisse van dese rebolte hadden / welcken Bries de Heer Bulstraten aen Capiteyn Ley (te samen Compeers zijnde) soude hebben ghesonden / om te sien wat van hem gheseght wierde / die Pedro Marinha Falcaon seyden van den Ridmeester Ley (zijn Swagher wesende / ontfanghen te hebben / ende hem konde thoonen / ende ten ware om den vooz noemden Bries / dat noch Hooghstraten , Ley , ofte Hick niet binnen 't Fort van der Dussen soude hebben ghegaen / maer nu om haere eeres halven / hadden moeten doen ; dat hy oock over sulcke oorzaecke was / dat den Oorlogh aldaer aen de Caep soo langhe duerden / dreyghende soo haest het Fort over was hem soude doen op hanghen / weynigh daghen naer het

het Fort over was / is by den Auditeur Generael Ferdinandus Brabo da Silva , gheintenseert / ende by ghekendt / hem consenterende na de Bahia te mogen gaen. Anno 1645. October.

Den 21. Dito / geconvoeert van 60 a 70 Matroosen / die hare Schepen van d'onse aen Tamandare waren genomen / ende alles ghesplundert / alleen gheluckigh haer het leven was overgebleven / die met ons tot in de Bahia sullen gaen / soo dat wy des avonts in Camaregibi quamen / ende den

22. Dito inde Moolen van Domingos Goncalies Masagam passerende / quamen des avonts in de Moolen van St. Anthony Grando , aldaer den Commies van Diemen met noch 3 a 4 Duytschen van Porto de Calvo , saghen eenighe Bagagie by haer hebbende / doch mochten metten anderen niet spreekken / ende quamen den 23. deses aende Reviere / St. Anthony de Grando , aen de strant / ende so voozts nae Allagoa , alwaer wy de Ghevanghenen van Ponto de Calvo , die vooz ons ghemarcheert waren / onderhaelden ; ende quamen ontrent October aende Rio St. Francisco , vindende 't Fort in des Dyandts handen / die doende waren het selve te slechten / ende alsoo de Boeren van dat quartier aenhielden ons te vermoorden / heeft den Commandeur Nicolaes Aranha ons over de Rivieren doen setten / alwaer wy meer verseeckert waren / ende vonden aldaer drie Duytschen / die onlanghs aldacr vermoort waren / soo dat wy daer drie daghen rusteden / ende voozts Marcheerende nae Rio St. Francisco , vonden op den wegh 6 a 7 dooden / die kortelijck schenen vermoort te zyn / ende verstonden naderhandt / datse van de Troepen van Rio St. Francisco , ende Seregippe Del Rey achter ghebleven waren.

De boeren
houden aen de
gevangens te
vermoorden.

Ick was doen seer qualijck ghestelt met Bloedt-sweeren onder de voeten / ende een groote Apostunie binnen aen 't dicke van 't been die dooz brack / ende een groot gat maecte / ende niet hebbende om 't selve te ghenesen / soo dat by naer achter ghebleven soude hebben / ten ware my dese Wonden groote vrees hadden aenghebracht / te meer alsoo alle die van onse Troupen achterbleven / ende niet Marcheeren konden / wierden terstont neder ghemaect / soo dat van de noodt een deught moest ghemaect zyn / voozts Marcheerende dooz de Macca van St. Ioan , alwaer wy groote hongher leden (ghelijck wy de gantsche Keyse groote Commer verdragen hebben) ende een seer vuylen wegh hadden / die naeuwelijck te ghebruycken was / soo dat wy den 24. dito aen het Casteel St. Philippo quamen / ende van daer met een Baret (om de Fortificatie niet te passeeren) in de Bahia ghebracht / soo dat den 25. Dito Smorghens binnen de Stadt St. Salvador zyn ghearriveert / Godt hebbe lof / die ons van een soo grooten perijckel heeft laten

De ghevange-
nen arriveeren
inde Bahia.

Anno 1645
September.

laten by komen ende behouden Keys heeft gegeven / wy hebben van onsen Croup 15 Man achter ghelaten / die eenige voor onse ooghen zyn gedoodt / ende de reste vertrouwe oock niet te voorschyn sullen komen / de Soldaten wierden vanden Coninck vier ende een halve stuyver daeghs / ende alle Maente een alg. Farinje (ghelijck de Soldaten vanden Coninck hebben) tot Rantsoen ghegeven / ende de Officieren in Borghers hupsen gelogeert / ende ick tot Gregorio Mendez Brandan / die my seer qualijck Tracteerde / den Heer Oversten Hous, Commandeur Listrij, ende Capiteyn Wiltchut, waren eenighe daghen voor ons gearriveert / die te samen in een hups ghevangen waren / sonder dat yemandt met haer spzecken mochten : De Commandeurs Koyn, Flory, ende Hatts Vogel, verrocken den 27. Dito in twee Carravellen naer Portugael / den 27 dito arriveerden in de Bahia van Ije de Madere twee Carravellen met 300 Man.

Ady den 2. December, quamen upt Portugael 3 Carravellen, in hebende 150 Man / ende des nachts wierden 200 Soldaten in twee Carravellen naer Pharnambuco gesonden.

Den 5. dito arriveerde upt Portugael 1 Carravel met 50 Soldaten / ende tegens den avondt / is 600 Man in 't gheweer geweest / die des nachts bedecktelijck naer Pharnambuco Marcheerden.

Den 7. Dito zyn twee Carravellen nae Pharnambuco verrocken / d'eene met amunitie van Oorlogh / ende d'ander met koopmanschappen / meest aengaende Pieter Iooften Boeck, die in Persoon mede verwaerts gingh.

Moozt in
Pharnambuco

Den 11. dito arriveerde inde Bahia de Heer Ritmeester Ley, Capiteyn Iohan Hick, ende Hendrick Hondius, met verschepde anderen / rappozterende dat de Portugesen op 't Eplant Camarica 't hooft hadden gestooten / ende dat Capiteyn Claes Claesz by de Portugesen dienende / met 64 uptghelesene Soldaten naer 't Recisso waren overgelopen / ende dat dienvolgens de Portugesen de Nederlanderz die by haer dienden / een goeden Croup / wel 300 Man sterck) alle hadden vermoozt / midsgaders verschepden Croupen ghevanghen / diese op den wegh nae de Bahia / seer deerlijck hebben ter neder gemaecht / sonder aensien van Vrouwen ende kinderen / die in Serinjain ende op andere plaetsen onder paspoorten waren blijven wonen / ende dat de Gouverneurs een Placcaet hadden doen affigeren / niemant woninghe te Consenteren / als den verrader Hooghstraten, Albert Gerritsz Wedde, Iob Hick, Francilco Latour, die by haer als Sergeant Majoor dient / Daniel de Haen, ende Roelant Carpentier, wiens namen sy in 't voorschreven Placcaet hebben verhaelt / ende de reste bleven aen alle rigreur overgegeven / ofte moesten haer nae de Bahia retireren.

Den 12. Dito verthoonde sich een Hollands Schip inde Bay recht voor de Stadt / ende des avondts verrocken de Carravellen weder met 150 Soldaten / om op 't voorschreven Schip te krupffen / doch quamen overrichter saccke weder binnen.

Den

Matheus van den Broeck.

31

Den 14 dito arriveerden 2 Carravellen upt Lisbona d'eene met 50 Soldaten / ende d'ander met Amunition van Oorlogh / te weten gheschut / krupt ende Lonten &c. Anno 1646. Januarij.

Den 15. dito / arriveert 't Schip vande Contractament / Matheus Lopes Franco / upt de Cabo St. Augustijn komende / zijnde van't voorszreven Hollands Schip ghesaeght / ende gheresolbeert gheweest / by aldien de Hollander hem niet verlaten hadde / hem teghens de Wal te jagen.

Den 16. Dito quam tijdinge dat de Hollanders eenige Carravellen met Wynen / van Ilje Madere komende / ende 't Resisso hadden moeten aendoen / van de Hollanders genomen / ende alle het volck aende Rede opghelanghen.

Den 19. Dito arriveerden David de Vries, ende den Auditeur Generael Francisco Brabo da Silva, die van den Gouverneur op ontboden was / om reden te geven vanden grooten Moordt / die in Pharnambuco in swangh gingh.

Den 21. Dito zijn inde Bahia door Ioan Ferdinandus Viere gebanghen ghesonden / de volgende Portugesen / om dat sy haer niet met de gerevolteerden wilden conjungeren / waer onder den genen is / die een vande eerste ontdeckers der Conspiratie / ende Derraderhe is geweest / Anthonio d' Olivier, Francisco d' Olivier, Pedro Lopes de Viera, Duarte Nunes, Diogo Mines, Funes Cosmo d'Abreu, Jaques Feres, Iohan Dias, Bijta Gonsalvo, Nova Mora, met zijn Broeder / ende twee andere / dat gheen vande minste upt Pharnambuco zijn / ende werden van den Gouverneur Anthony Thelles qualijck ghehandelt. Gequalificeer de Portugesen door Viere in de Bahia gebangen ghebracht.

Ady Den 2 Januarij quam tijdinge dat d'onse een Carravel met Backel-
jau hadden genomen.

Den 6. Dito is den Heer Oversten Hous in een Carravel upt de Bahia naer Portugael t' Sepl gegaen / heen ende weder by den Gouverneur zijn afschept ghenomen hebbende / is door eenige Capiteynen aen boort gebracht.

Den 11. Dito quam inde Bahia te water Francisco Latour, doende Raport van den Oorlogh in Phernambuco ende met een zijn Commissie verzoekende.

Den self den dito / den 8 verleden / is alhier upt Angola gearriveert een Jacht met 200 Negros / met tijdinghe dat de Gouverneur Pedro Sesar, met twee groote Schepen volghen souden / die den 14 ende den 15 arriveerden / met byenghende 2000 Stuckx Negros / waer van 900 stuckx den Gouverneur Pedro Sesar particulier toe behoorden / en de reste voor de Dominie van den Koninck.

Den 14. Dito is Latour wederom na Phernambuco vertrocken / met hem gaende Hendrick Hondius, Schoon-Soon van den Derrader Hooghstraten, ende gingh den gemeene spraeck dat hem een somme Gelds was met ghegeven / om t'een of t'ander Fort / ende specialijcken was

Anno 1645.
Februarij.

was gheseyt / d' Effogados daer met te incorporeren / ende gingh oock den roep / dat den Gouverneur Antonio Telles nae Pharnambuco soude vertrecken / om den Oorlogh te verborderen / latende de Bahia onder den Gouverneur Pedro Sesar.

Ady Den 8 Februarij, quam tijdinge / dat Camaraon aen Rio Grande geslagen ende selfs vermits wiert / ende dat Henrico Dias, vermeynende sich vast te maken op 't Eplandeken / inde Rebiere Capwartby van de Compagnie upt de Effogados geslagen waren / met verlies aen beyde sijden.

Missive vande
berrader Hoog
straten / om den
Gouverneur
Antonio Tel-
les Communi-
ceert te wer-
den.

Den 22. Dito isser een Post upt haer Leger van Pharnambuco ghekomen / tijdinge brengende / dat d' onse vooz 6 weken / een Barcq ghenomen hadden / met krupt ende Lonten / so tot assistentie van haer Leger / van hier vertrocken was ; Met de voorszreven Post is gekomen een bryef vanden verrader Hooghstraten, aen zyn Schoon-Soon Hon- dius gedateert / van den 25 ende den 28 Januarij 1646. groot zijnde om- trent drie vellen / met zyn epgen handt gheschreven, waer van de prin- cipaelste poincten materie van staet zijnde / aldus luyden.

Erstelijck / daer hy aen zyn Schoon Soon klaeght over het quaedt Gouvernement in Pharnambuco, dat de Gouverneurs aldaer den tijdt dooz brachten met slapen / ende Spelen : ende dat Martin Soaris Morno hem het Gouvernement meest aennam / ende 't minste daer toe dede / niet trachtende om eenighe bordere conquesten te doen. Dat de Soldaten groote Hosteliteyt aen de inwoonders bedreben / ende specia- lijk de Negros van Hendrico Dias, die de luyden hare Negros upt de kettingen ontslooten / ende wegh boerden / ende als de epgenaers qua- men klagen / dat de Gouverneurs daerom lachten.

Dat die om dief-thael / ende schelmstukken by de Auditeur in appa- rentie genomen zijnde / sonder ghehoort ofte gestraft te werden / van den Gouverneur wederom wierden los ghelaten : dat oock Soldaten in zyn huys hebben geweest / die aldaer Beesten / Kalven / ende Schapen hebben gheslacht / 't welck zyn Huysvrouw wilde defenderen / seyden dat sy met haer Man ende dochters Flamengos waren / ende dien vol- gens / al wat sy beslooten / haerlieden toe quam : ende sose niet begeer- den te swijgen / datse haer huys met al dat daer in was / samen verbzan- den souden / ende als sy sulckx aen Martin Soaris klaeghde / kreegh tot antwoort datse wel wat anders te doen hadden / als daer op te letten ; Waer upt kan ghesien werden / die den dienst van zyn Majestept be- hartigen / ende gaerne wel saghén / niet en werden gheacht : ende dat dickmael goede occasie hadden aangewesen / om het Fort de Dijf hoock te winnen / doen den vpant swack ende wepnigh van krupt / ende Di- bres versien was / ende so merckelijcken dienst aen zinne Koninckijcke Majestept hadden kommen ghedaen worden / maer by de Gouverneurs geen ghehoor konden krijgen / van nu dooz 't Secours dat den Vpant bekomen heeft / verby was / datter andere genoegh versien waren van Negros / die van 't Gecisso op gebangen waren / ende hem vooz zinnen
dienst

Anno 1645.
September.

5.

Dat onse siecken ende gequetsten / nebens de Wijben ende kinderen / sonder haer Bagagie ghevisiteert te werden / by moghen overghebracht werden naer de Bahia / met bequaem vaertupgh / ende conuop.

6.

Dat de Officieren ende byje luyden / nebens hare Wijben / elck een kist vol Bagagie / by ende sonder ghevisiteert te worden / mogen met de Barcq over senden.

Antwoort van den Edel. Heer Nicola Aranha.

Antwoorde op alle de Propositionen die den Heer Commandeur ende zyn Officieren myn doen / dat ick haer toe stae de volghende Conditien.

1.

Alle sullen naer de Bahia ghesonden werden / gheronbopeert van een Capiteyn / die ghehouden sal zyn D. C. aldaer te leveren / ende sullen uyt trecken met haer geweer / tot daer 't ons beliest / de Officieren sullen met haer nemen haer Zjdt-geweer / ende sullen uyt trecken met geweer op de Schouder / koeghels in de mondt / brandende Lonten / slaende Crommen / ende vliegende Paendels / gelijk Oorloghs maniere / ende vijf byje luyden sullen mogen behouden haer houwers.

2.

Alle Officieren sullen met haer nemen hare Bagagie / ende de Soldaten 't hare / ende noch staen by toe yder Officier een Neger / die op een Lijste sullen staen.

3.

Den tijdt die ick ghebe / is tot Morgen-ochtent ten acht uuren / alsoo d' Inwoonders my gheen meerder tijdt willen vergunnen / doch de Hoofst-Officieren sullen by my mogen blijven in 't Fort / so lange alst haer beliest.

D

Dat

Anno 1645.
September.

26

Journael van

4.

Dat aen Vrouwen en kleederen niet sal geroert werden/ende de Hoof-
Officieren salmen paerden bestellen tot inde Bahia.

5.

Zal een barcq bestelt werden / daerinne de vrouwen / kinderen / ende
gequesten mogen gaen ende staen / waer toe datse hier inne moge sche-
pen de Bagagie diese overlandt niet dragen konnen : de vrye luyden sul-
len oock moghen uptrecken met haer kleederen ende knap sacken.

Dit is 't gene ick toe-gestaen heb aen de Hollanders/also ick niet ge-
komen ben om haer oozlogh aen te doen / maer omme de inwoonders te
seconderen / die om gene redenen toestaen / ick meerder consentere:ende op
dat hier aen niet manqueren sal / hebbe gemaecht dit papier / op heden
den 18 September 1645. ende was geteekent by de volghende / dat als
Capiteynen waren.

Nicola Aranha Patechequo
Valentijn da Roche
Adriaen da Roche
Francisco Lopes de Matros.

Diogo d'Oliveiro Serp.
Pedro Aranha
Iasper Ferdinandus Vilan.

Wy ondergeschreven Officieren in 't Fort Mauritio, verklaren midts
desen / nademael wy niet meer verkrighen konnen het voorsz accoozt
hier boven verhaelt te accepteren / ende daermede te vreden te wesen /
ende tot tepcken der waerhepdt hebben wy sulchs gesamentlyck onder-
tepkent / aldus ghedaen in 't Fort Mauritius, aen Rio St. Francisco,
in onse vergaderinge / den 18 September 1645. ende was onder-teec-
kent :

D. V. Koyn
Philip Schacht
Thomas Pay
Hans Pietersz Smit,
Wolf Koefeits

Willem Cloor,
Hans Paap
Boudewijn de Iager
Pieter Rotterdam,
Lubbert van Coeverden.

Maer 't bertreck vande Commandeur ende Soldaten / die ob erlant
na de Bahia Marcheerden / arriveert inde Riviere / Capiteyn Willem
Lambertsz, by hem hebbende een Dock-boot / ende drie Berquen /
wel van gheschut versien / met ordze om d' onse van 't Fort Mauri-
tio

Anno 1645.
September.

rio porto de Calvo, ende Seregippe del Rey af te halen / ende naer 't Re-
ciffro te brengen / den Commandeur Nicola Aranha, sondt derwaert
een Carravel (daer de Bagagie van de overghegebene al gheim-
barqueert was) met een Barc vol Soldaten / om teghens de Ne-
derlanders te bechten / doch teghen den anderen aenkomende /
schoot Capiteyn Willem met zijn stucken / ende den Spant haer Carravel,
op een drooghte verseplende / sprongen na weynigh scherpmutserseng
alle over boort / soo dat ons eygene Patie den eenen des anderens goet
plunderden / verliesende alsoo d'overgegebene alle 't hare / ende soude
Capiteyn Willem de Carravel verbzandt hebben / hadden de Neder-
landtsche vrouwen daer niet voor ghebeden / want den Comman-
deur Aranha liet sich hoozen / by aldien de Hollanders de Carravel
verbzanden / de vrouwen ende de kinderen te sullen laten vermoorden /
ende weynigh tijds daer nae is Capiteyn Willem wederomme upt de
Rivier vertrocken / alsoo tot het ontfet drie daghen te laet ghekomen
was.

NB. Staet te Noteren / dat op dese tijt 't Fort in Seregippe del Rey
daer Commandeur was den Luptenant Hans Vogels, door een Capi-
teyn van de Bahia Don Ioan de Souze, oock belegert zijnde / sich mede Seregippo del
Rey overgege-
ben.
heeft overghegheven / alsoo 't laeste Broodt inden Oven was / ende
anders niet te eten hadden / waer van krupdt ende Aminitie
meer als wel versien / doch 't Fort Mauritius ende Porto de Calvo,
tamelijcken van kost versien zijnde / meest upt ghebreck van krupdt
ende Lonte hebben moeten overgeven.

Dito / t'sedert den negenden deses in Serinhain in 't gat ghelegghen /
arriveerde den 14 a 15 dito aldaer eenen trouw ghevanghenen die haer
aen 't Pointael hadden overgegheven / ontrent de 60 Man sterck
zijnde / die in een ander gat wierden gelept / soo dat men niet haer niet
spreken mochte.

Den 16. Dito quamen tijdinghe hoe onse trouw den dienst gheresu-
seert was / ende wiert ons aengelegh / op Morgen overlant nae De gevangens
het dienen gere-
frizeert ende
moete overlant
na de Bahia.
De gevangens
in doots perijc-
kel.
de Bahia te Marcheren / ons niet anders te verstaen gevende / als
dat ons op den wegh souden neder maken : des anderen daeghe /
den 17. Dito / 's morgens quamen eenighe duytische vrouwen / die
aldaer onder paspoort met het overgaen van 't Fort waren blijven
woonen (ende met ons niet spreken mochten) de deure van het Gat daer
wy in lagen / heen ende weder schuyvende / passeeren / ende een weynigh
daer na quam Capiteyn Hick, om zijn afschept van ons te nemen /
ende zinnen dienaer hem volghende / quamen by ons binnen / die
beyde soo hartigh schreyden / dat zy met ons niet spreken konden /
't welck veel rouwe Soldaten / tot schreyen beweeghde / ende als
wy braeghden offer swarigheyt was / werdt ons gheantwoort
soo den Trouw van de Caep met ons Marcheerden (die met
D 2 accoord

Anno 1645
September.

Wat vange
bermenen
haer lae
yet ozen is.

Jacob Daffine
in doots
uode
ober missive
dooz Bulstra-
ten aen Ley
ghesonden

accoordt overghegaen / ende wy bechtende in 't Veldt ghenomen waren) gheen perijckel liepen : maer andersins sweghen stil / so dat wy bupten de deure alle op eenen rijgh ghestelt zijnde / ons besochten : ende eenighe messen / die noch onder sommighe waren / af ghenomen ; Onsen Croup bestaende in 3 Luytenants / 2 Vaendrijghs / 6 Sargeanten / Iacob Vermeulen ende my / met noch 36 ghemeene Soldaten die alle in de Dargien ghebansghen waren ghekregghen / bupten ghebracht zijnde / den Croep vande de Caep aldaer blijvende / in 't uyttrecken van 't Doorp schreyden de duytse Vrouwen bitterlijck / so dat anders niet wisten als dat onse laeste tijdt ghekomen was / Marcheerende alsoo naer St. Amaro in groote vreesse / ende van daer naer Rio Froznora , geaccompagneert van eenighe boeren / alwaer wy des Naermiddaeghs quamen / ende t' Sabonts arriveerden daer oock den Croep vande Caep / soo dat daer dooz veel beter te vreden bleven.

Den 18 Dito quamen in Oena , alwaer in 't Doorp veel Brasilianen / ende Boeren in 't gheweer vonden staen / dat ons weder nieuwe vreesse maecte / ende sijn des nachts inde Molen van Diogo Pays ghebleven.

Den 19. Dito ghecompagneert van twee Compagnien Boeren / ende quamen des nachts omtrent te elfuuren inde Molen van Rodrigo de Barros (hebbende dien Daggh 32 goede Bergen gepasseert / ende stijf negen goede Mylen ghemarcheert) daer wy des anderen daeghs stil bleven / ende verstonden aldaer 't overgaen van Porto do Calvo , alwaer sy met het volck van de Caep quamen te spreken / ende verstonden uyt Jacob Daffine (die in St. Anthoni ghelaten hadden) hoe hem Pedro Marinho Falcaon naer ons vertreckt uyt St. Anthonij de Cabo in kettingh hadde doen klincken / hem beschuldighende dat hy even vooz de Revolte eenen Brief aen de Hooghe Raden hadde gheschreven / uyt een seecker Portugees verstaen te hebben / dat den Ridmeester Ley , ende Capiteyn Hick kennisse van dese revolte hadden / welcken Brief de Heer Bulstraten aen Capiteyn Ley (te samen Compeers zijnde) soude hebben ghesonden / om te sien wat van hem gheseght wierde / die Pedro Marinha Falcaon seyden van den Ridmeester Ley (zyn Swagher wesende / ontfanghen te hebben / ende hem konde thoonen / ende ten ware om den booznoemden Brief / dat noch Hooghstraten , Ley , ofte Hick niet binnen 't Fort van der Dussen soude hebben ghegaen / maer nu om haere eeres halven / hadden moeten doen ; dat hy oock over sulcke oorsaecke was / dat den Oorlogh aldaer aen de Caep soo langhe duerden / dycghende soo haest het Fort over was hem soude doen op hanghen / weynigh daghen naer het

het Fort ober was / is by den Auditeur Generael Ferdinandus Brabo da Silva , gheintensieert / ende vry ghekendt / hem consenterende na de Bahia te mogen gaen. Anno 1645. October,

Den 21. Dito / geconbopeert van 60 a 70 Matroosen / die hare Schepen van d'onse aen Tamandare waren genomen / eude alles ghesplundert / alleen gheluckigh haer het leven was overgebleven / die met ons tot in de Bahia sullen gaen / soo dat wy des avonts in Camaregibi quamen / ende den

22. Dito inde Moolen van Domingos Gonsalies Masagam passerende / quamen des avonts in de Moolen van St. Anthony Grando ; aldaer den Commies van Niemen met noch 3 a 4 Duytschen van Porto de Calvo , saghen eenighe Bagagie by haer hebbende / doch mochten metten anderen niet sprecken / ende quamen den 23. deses aende Riviere / St. Anthony de Grando, aen de strant / ende so voorts nae Allagoa, alwaer wy de Ghevanghenen van Ponto de Calvo, die vooz ons ghemarcheert waren / onderhaelden ; ende quamen ontrent October aende Rio St. Francisco, vindende 't Fort in des Wyants hands / die doende waren het selve te slechten / ende alsoo de Boeren van dat quartier aenhielden ons te vermoorden / heeft den Commandeur Nicolaes Aranha ons ober de Rivieren doen setten / alwaer wy meer versecckert waren / ende vonden aldaer drie Duytschen / die onlanghs aldaer vermoort waren / soo dat wy daer drie daghen rusteden / ende voorts marcheerende nae Rio St. Francisco, vonden op den wegh 6 a 7 dooden / die kortelijck schenen vermoort te zyn / ende verstonden naderhandt / datse van de Croepen van Rio St. Francisco, ende Seregippe Del Rey achter ghebleven waren.

De boeren
houden aen de
gevangens te
vermoorden.

Ick was doen seer qualijck ghestelt met Bloedt-sweeren onder de voeten / ende een groote Apostumie binnen aen 't dicke van 't been die dooz byack / ende een groot gat maecte / ende niet hebbende om 't selve te ghenesen / soo dat by naer achter ghebleven soude hebben / ten ware wy dese Wonden groote vrees hadden aenghebracht / te meer alsoo alle die van onse Croupen achterbleven / ende niet marcheeren konden / wierden terstont neder ghemaect / soo dat van de noodt een deught moest ghemaect zyn / voorts marcheerende vooz de Macca van St. Ioan , alwaer wy groote hongher leden (ghelijck wy de gantsche Kepsse groote Commer verdragen hebben) ende een seer vuplen wegh hadden / die naeuwelijck te ghebruycken was / soo dat wy den 24 dito aen het Casteel St. Philippo quamen / ende van daer met een Barcq (om de Fortificatie niet te passeeren) in de Bahia ghebracht / soo dat den 25 Dito Smorghens binnen de Stadt St. Salvador zyn ghearriveert / Godt hebbe lof / die ons van een soo grooten perijckel heeft

De ghevange-
nen arriveeren
inde Bahia.

Anno 1645
September.

laten by komen ende behouden Keys heeft gegeven / wy hebben van onsen Croup 15 Man achter ghelaten / die eenige voor onse ooghen zijn gedoodt / ende de reste vertrouwe oock niet te voorschyn sullen komen / de Soldaten wierden vanden Coninck vier ende een halve stipper daeghs / ende alle Maente een alg. Farinje (ghelijck de Soldaten van den Coninck hebben) tot Rantsoen ghegeven / ende de Officieren in Borghers hupsen gelogeert / ende ick tot Gregorio Mendez Bzandan / die my seer qualijck Cracteerde / den Heer Obersten Hous, Commandeur Listrij, ende Capiteyn Wiltchut, waren eenighe daghen voor ons gearrubeert / die te samen in een hups ghevangen waren / sonder dat pemaendt met haer spreekken mochten: De Commandeurs Koyn, Flory, ende Hans Vogel, verrocken den 27. Dito in twee Carravellen naer Portugael / den 27 dito arriveerden in de Bahia van Ije de Madere twee Carravellen met 300 Man.

Ady den 2. December, quamen upt Portugael 3 Carravellen, in hebende 150 Man / ende des nachts wierden 200 Soldaten in twee Carravellen naer Pharnambuco gesonden.

Den 5. dito arriveerde upt Portugael 1 Carravel met 50 Soldaten / ende tegens den avondt / is 600 Man in 't gheweer geweest / die des nachts bedektelijck naer Pharnambuco Marcheerden.

Den 7. Dito zijn twee Carravellen nae Pharnambuco verrocken / d'eene met amunitie van Oorlogh / ende d'ander met koopmanschappen / meest aengaende Pieter Iooften Boeck, die in Persoon mede derwaerts gingh.

Den 11. dito arriveerde inde Bahia de Heer Ritmeester Ley, Capiteyn Iohan Hick, ende Hendrick Hondius, met verschepe anderen / rappoterende dat de Portugesen op 't Eplant Camarica 't hooft hadden gestooten / ende dat Capiteyn Claes Claesz. by de Portugesen dienende / met 64 uptghelesene Soldaten naer 't Recisso waren overgelopen / ende dat dienvolgens de Portugesen de Nederlanderz die by haer dienden / een goeden Croup / wel 300 Man sterck) alle hadden vermoort / midsgaders verschepe Croupen ghevanghen / diese op den wegh nae de Bahia / seer deerlijck hebben ter neder gemaecht / sonder aensien van Vrouwen ende kinderen / die in Serinhain ende op andere plaetsen onder paspoorten waren blijven wonen / ende dat de Gouverneurs een Placcaet hadden doen affigeren / niemandt wooninghe te Consenteren / als den verrader Hooghstraten, Albert Gerritsz Wedde, Iob Hick, Francisco Latour, die by haer als Sergeant Majoor dient / Daniel de Haen, ende Roelant Carpentier, wiens namen sy in 't voorschreven Placcaet hebben verhaelt / ende de reste bleven aen alle rigreur overgegeven / ofte moesten haer nae de Bahia retireren.

Den 12. Dito verthoonde sich een Hollands Schip inde Bay recht voor de Stadt / ende des avondts verrocken de Carravellen weder met 150 Soldaten / om op 't voorschreven Schip te kruspen / doch quamen overrichter saecke weder binnen.

Moorde in
Pharnambuco

Den

Den 14 dito arriveerden 2 Carravellen upt Lisbona d'eente met 50 Soldaten / ende d'ander met Amunitie van Oorlogh / te weten gheschut / krupt ende Lonten &c. Anno 1646. Januarij.

Den 15. dito / arriveert 't Schip vande Contractament / Matheus Lopes Franco / upt de Cabo St. Augustijn komende / zijnde van't boorzschreven Hollands Schip ghejaeght / ende gheresolveert gheweest / by aldien de Hollander hem niet verlaten hadde / hem teghens de Wal te jagen.

Den 16. Dito quam tijdinge dat de Hollanders eenige Carravellen met Wijnen / van Ilje Madere komende / ende 't Recisso hadden moeten aendoen / van de Hollanders genomen / ende alle het volck aende Rede opghelanghen.

Den 19. Dito arriveerden David de Vries, ende den Auditeur Generael Francisco Brabo da Silva, die van den Gouverneur op ontboden was / om reden te geven vanden grooten Moordt / die in Pharnambuco in swangh gingh.

Den 21. Dito zijn inde Bahia door Ioan Ferdinandus Viere gevanghen ghesonden / de volgende Portugesen / om dat sy haer niet met de gerevolteerden wilden conjungeren / waer onder den genen is / die een vande eerste ontdeckers der Conspiratie / ende Derraderhe is geweest / Antonio d' Olivier, Francisco d' Olivier, Pedro Lopes de Viera, Duarte Nunes, Diogo Mines, Funes Cosmo d'Abreu, Jaques Feres, Iohan Dias, Bijta Gonsalvo, Nova Mora, met zijn Broeder / ende twee andere / dat gheen vande minste upt Pharnambuco zijn / ende werden van den Gouverneur Anthony Thelles qualijck ghehandelt. Sequalificeer de Portugesen door Viere in de Bahia ghevangen ghebracht.

Ady Den 2 Januarij quam tijdinge dat d'onse een Carravel met Backeljou hadden genomen.

Den 6. Dito is den Heer Oversten Hous in een Carravel upt de Bahia naer Portugael t' Sepl gegaen / heen ende weder by den Gouverneur zijn afschept ghenomen hebbende / is door eenige Capiteynen aen boort gebracht.

Den 11. Dito quam inde Bahia te water Francisco Latour, doende Raport van den Oorlogh in Phernambuco ende met een zijn Commissie versoekende.

Den self den dito / den 8 verleden / is alhier upt Angola gearriveert een Jacht met 200 Negros / met tijdinghe dat de Gouverneur Pedro Sesar, met twee groote Schepen volghen souden / die den 14 ende den 15 arriveerden / met brenghende 2000 Stucke Negros / waer van 900 stucke den Gouverneur Pedro Sesar particulier toe behoorden / en de reste door de Dominie van den Koninck.

Den 14. Dito is Latour wederom na Phernambuco vertrocken / met hem gaende Hendrick Hondius, Schoon-Doon van den Derrader Hooghstraten, ende gingh den gemeene spraeck dat hem een somme Gelds was met ghegeven / om t'een of t'ander Fort, ende specialijcken was

Anno 1645.
Februarij.

was gheseyt / d' Effogados daer met te incorporeren / ende gingh oock den roep / dat den Gouverneur Antonio Telles nae Pharnambuco soude vertrecken / om den Oozlogh te verborderen / latende de Bahia onder den Gouverneur Pedro Selar.

Ady Den 8 Februarij, quam tijdinge / dat Camaraon aen Rio Grande geslagen ende selfs vermits wiert / ende dat Henrico Dias, vernemende sich vast te maken op 't Eplandeken / inde Gebiere Capwartby van de Compagnie upt de Effogados geslagen waren / met verlies aen beyde syden.

Den 22. Dito isser een Post upt haer Leger van Pharnambuco ghekomen / tijdinge brengende / dat d' onse vooz 6 weken / een Barcq ghenomen hadden / met Kruyt ende Louten / so tot assistentie van haer Leger / van hier vertrocken was ; Met de voozschreven Post is gekomen een brief vanden verrader Hooghstraten, aen zijn Schoon-Soon Hon-
dius gedateert / van den 25 ende den 28 Januarij 1646. groot zijnde omtrent drie vellen / met zijn eyghen handt gheschreven, waer van de principaelste poincten materie van staet zijnde / aldus luyden.

Missive vande
berrader Hoog-
straten / om den
Gouverneur
Antonio Tel-
les verommi-
nicert te wer-
den.

Erstelijck / daer hy aen zijn Schoon Soon klaeght over het quaedt Gouvernement in Pharnambuco, dat de Gouverneurs aldaer den tijdt dooz brachten met slapen / ende Spelen : ende dat Martin Soaris Morno hem het Gouvernement meest aennam / ende 't minste daer toe dede / niet trachtende om eenighe vordere conquesten te doen. Dat de Soldaten groote Hosteliteyt aen de inwoonders bedreben / ende specia-
lijck de Negros van Hendrico Dias, die de luyden hare Negros upt de kettingen ontslooten / ende wegh boerden / ende als de eygenacs quamen klagen / dat de Gouverneurs daerom lachten.

Dat die om dief-thael / ende schelmstukken by de Auditeur in appa-
rentie genomen zijnde / sonder ghehoort ofte gestraft te werden / van den Gouverneur wederom wierden los ghelaten : dat oock Soldaten in zijn huys hebben geweest / die aldaer Beesten / Kalven / ende Schapen hebben gheslacht / 't welck zijn Wuyf vrouw wilde defenderen / seyden dat sy met haer Man ende dochters Flamingos waren / ende dien volgens / al wat sy beslooten / haerlieden toe quam : ende sose niet begeerden te swijgen / datse haer huys met al dat daer in was / samen verbranden souden / ende als sy sulckx aen Martin Soaris klaeghde / kreegh tot antwoort datse wel wat anders te doen hadden / als daer op te letten ; Daer upt kan ghesien werden / die den dienst van zijn Majesteit behartigen / ende gaerne wel saghden / niet en werden gheacht : ende dat dickmael goede occasie hadden aengewesen / om het Fort de Wyf hoeck te winnen / doen den vyant swack ende wepnigh van Kruyt / ende Dierpes versien was / ende so merckelijcken dienst aen zijne Konincklycke Majesteit hadden konnen ghedaen worden / maer by de Gouverneurs geen ghehoor konden krijgen / dan nu dooz 't Secours dat den vyant bekomen heeft / verby was / datter andere genoegh versien waren van Negros / die van 't Reciffo op gebangen waren / ende hem vooz zinnen dienst

dienst niet en had den gegeven / dat alle 't gene voozen verhaelt is / geen belooninghe vooz zijne ghetrouwde diensten waren / die hy aen den Koninck / met het overleveren van 't Fort hadde ghedaen / dat hem soo doende zijn beloften niet na gekomen wierden.

Anno 1646.
Februarij.

Hoe dat de boeren vooz 't quaet Goubernement seer onlustigh waren / ende geen drie hondert Man by den anderen konden krijgen / also na hare hupsen ende bossen verliepen / dat oversulckx andere Gouverneurs in Pharnambuco dienden gesonden te werden / in plaets van Martin Soaris ende Ioan Ferdinandus Viere, ofte datse niet souden conqvesteren 't gene sy vermeynden.

Dat vanden vbandt op Ilje Fernando de Noronha ghesonden waren / 2000 stuckx Negros / daer oock wel een bequaem aenflach op konde gemaekt werden / op dat zijn Konincklycke Majestept oock eenige vuchten upt Brasil soude mogen trecken.

Dat hy oock wel wenschte zijn Wardidos verkocht hadde / ende al upt Pharnambuco was / om den Coninck in Portugael meerder dienst te doen.

Hoe dat Albert Gerritsz Wedda, sich op den 5 Januarij, in den Capel van St. Ioseph, in presentie van Andre Vidal, ende de Iuluyten, hadde ghebiegt / ende 't Sacrament ontfangen / ende dat hy de Gouverneurs ende Iesuiten so hadde weten te flatteren / dat hy (beneffens Francisco Bringeel) vooz Ambassadeur naer Portugael is ghecommitteert / doch dat liever ghesien soude hebben / datse een ander bequaem persoon daer toe hadden genomen / als Iob Hick, die beter inde Portugese spraeck ervaren is / ende naderhant inde Carravelle gheingarcqueert zijnde / om naer Portugael te gaen / is in Tamandare aen strant gejaeght / daer de gezanten met alle het volck / haer aen laet salveerden / ende van de Hollanders met hoogwater daer af ghehaelt / ende naer 't Reciffo gebzacht / met 300 kisten supcker / een partx Tabacq / voozts recommandeerde aen zijn Schoon Soon de groetenisse / en aen alle de Officiren inde Bahia / als Piere Corea Dagama, Ioan da Ronje, Rebelienje, ende Anthoni de Fretas, met sonderlinge recommandatie / desen dagh met den Heer Gouverneur Anthoni Telles da Silva te Communiceren / op dat in alles mochte voozsten ende gheremedieert werden / dato ut supra ende was getekent D. van Hooghstraten.

Sweers baert aen dese Masse ve / ende opent ende opent de selve.

Ende also Hondius weder na Pharnambuco vertroocken was / ende oozdye gelaten hadde aen Isaac Sweers, so eenighe brieven quamen / de selve aen te vaerden / die desen te hant ghekomen is / en aen een sekere vrient gecommuniceert (en hebbe also een copije bekomen) die hem versochten de selve brief wilden consumeren / en niet aen 't licht mochte komen / op dat de disordye / en 't quaet Goubernemēt onder haer mogte toenemē / en dat doe den Heer Gouverneur Generael / gheen kennisse mochte krijghen van de Negros op Ilho Fernando de Noronha, ende de Compagnie van sodanige schade mochte bewaert blijven / doch Dito Sweers 't selve / niet verder komende / secreet gehouden / heeft sulckx (na dat Iohannes van Broeck-huyzen copije daer van hadde) aen den Ritmeester Ley gecommuniceert / ende

Sweers levert een brief aen Tep.

Anno 1646
Februarij.

Ley doet hoog-
stratens briez
de Gouverneur
behandighen.

Sweers ende
Broeckhuysen
sijn door hoog
stratens briez
in't gat gewor-
pen.

Verfchepde
discouzen/ die
Ley met den
Gouverneur
Anthoni Cel-
les ghehad
heeft.

Hem den briez in presentie van Capiteyn Hick overghegeven / derhalven met den anderen overleggende / wat met desen briez diende gedaen / Capiteyn Hick seide dat men se sou verbzanden / Ley daer op replicerende dat haer wel bekent was / Sweers niet secret te zyn / en by aldiel dat den Gouverneur quame te weten / dat sodanighen briez onder haer handen geweest was / en die niet kommende te voorszijn bzingen / dat over sulckx op't hoogste inde klem soude geraken. Verhalve na eenige dagen den selven met Piere Corea Dagama communicerende / die hem recommandeerden sulckx door den Gouverneur niet te verswijgen / dien volgende heeft Ley den voornoemden briez door den Admirant Paulo de Barnos, den Gouverneur doen leveren / so dat Ley door Francisco Latour by den Gouverneur in desgratie is gebzacht / zynde weder in goet vertrouwen geraeckt.

Dato metten voornoemden post quam oock tijdingh dat de Portuge- se de Canibalen in Pharnambuco verbzanden / en dat de Gouverneurs 't selve oock aen de Boeren van Pharnambuco hadden geordonneert / ende dat se sich na de Wargie souden verboegen / om aldaer haer macht by een te hebben / maer hadden tot antwoort gegeven / dat se daer toe niet konden resolveeren / en niet gesint waren derwaerts te gaen / maer dat se bewaren wilden 't gene sy noch hadden / waer op Andre de Vidal met een Croup derwaerts was gemarcheert / om haer te Constringeren.

Den 29 dito / also Iohannes van Broeck-huysen den voorszreven briez hadde gecopieert / en die niet genoegh heeft weten te verbergen / so dat sijn Hospis daer hy Logeerde suspitie kreegh / dat den voorszreven Broeck-huysen pets secreets moest schryben / is derhalven door een Portugees Luptenant aengetast die hem Dito briez af haelden / en door den Gouverneur ghebzacht zynde / moeste bekennen van wien hy de voorszreven copije bekomen hadde / ende is met Isaac Sweers s'anderendaegs den 30 dito in't gat geworpen en haer saken den gerechte overgegeven.

Ende also den Ritmeester Ley te met den Gouverneur versochte heeft verschepde discoursen met hem gehad (die hy) my (also ick met hem by was / en my veel van zyne secreten vertrouwde) . Idus wederomme heeft verhaelt sprekende van dese rebolte.

Hoe dat de Hollanders op't hoogste qualijck namen / als of noyt diergelijke geschiet was / 't gene nu in Pharnambuco is gepasseert / daer hy sich gans van wilde ontschuldigen / seggende: hoe dat hem van de Heeren Hoogen Raden Ambassadeurs ghesonden waren / met brieven vanden Oproer ende rebolte / over sulckx aen hem versochten / dat hy personen van qualiteyt senden soude / om door zyn authoziteyt de selve rebellen te stille / ende in ghevolgh van dien hadde derwaerts ghesonden de Maistros del Campo, Martin Soaris Moreno, ende Andre Vidal de Negraira, met eene Croepe Soldaten (also hy seide / sonder volck niet konde doen) om de Rebellen / op 't versoek van de Nederlanders in ruste te bzingen / en alse in Pharnambuco arriveerde / vonden de sake so gestelt / dat de Nederlanders met de Rebellen eenen velt-slagh hadden gedaen / niet trachteden als deselve te vernielen / ende te vermoorden / dat se dienbolgens gehouden wa-
ren

ren hare eyghene natie booz sodanige Tyranniye te helpen defenderen/overfulcx sustineerden geensins den vreedde overtreden te hebben/dat oock de instructien die hy aen zijne Colonellen hadde verleent / de Hollanders wel mochten lesen/ende so sp tegen den selven gedaen hebben/souden haer doen den kop wegh slaen / want so hy buyten ordre van zijnen Koninck ginge/hem niet anders soude wederbaren / noch verder verhalende/ dat de Portugese Natie vande Hollanders verscheyde affronten waren overkomen/als mettet innemen/in tijt van vreden/so hy seyde) vande Maranhoon Angola, en St. Thome, daer nochtans Piero Coreo Dagama in tijdt van't vertreck van de blote / en na de acclamatie van zijne Coninck op't Riciffo was/en tegens zijn Excellentie den Grave van Nassau hadde geprotesteert/dat desselve Armade niet mochte gaen op de Landen van zijnen Coninck/waer op hem was geantwoort/sulcx niet soude geschieden/welck proteste mede in zijn Secretarije geteykent hadde/en alle de werelt konde laten sien. Dat oock de Hollanders in sijne tegenwoordigheyt een Scheepke dat upt Portugael gekomen was/inde Bahia hadde vermeerstert en wegh geboert / 't welck dooz de Portugesen wiert af gelopen/en weder binnen de Bahia gebracht/waer van hy de Nederlanders aen zijnen Coninck hadde gesonden/om daer van te disponneren/en oock aenden Grave van Nassau geschreven/die sich van alles excuseerde/dat sonder sijn kennisse ware geschiet / onderentusschen hadden noyt konnen vernemen dat den Capiteyn van 't Hollands Schip over de faute is gestraft gheweest/so dat hy seyde de Hollanders de Portugese Natie over al / en op alle manieren affronteerden/en dat noch het sijnste was/dat se sustineerden/gehouden te zijn/'t selve te verdragen / als ofse des Hollanders subjecten waren/derhalben seiden zijnen Coninck niet veel aen ghelegen te zijn/of hy met de Hollanders oorloch hadde:dat hem oock die van't Riciffo/dooz een Portugees Ambassadeur/den Sargiant Major Magalijans hadden laten seggen/hoese hem in korten soude komen besoeken/tot welcken eynde sy acht duysent Soldaten onder den Heer Schop en Hinderlom,upt Nederlant verwachteden/doch dat hem seer lief was van de selve versocht te werden/also verstont datse goede Soldaten waren/doch datse hem oock binden soude, tot welcken eynde hy sterck aen de fortificatie/dooz zijne Soldaten (daer de Officiren als septors dienen) doet arbeeden/doende de selve verhoogen / verwaren / ende verstercken,latende de Stad af snijden (gelijck de Hollanders/die booz desen hebben gehad/om in kleynre (de buyten wercken verlozen zijnde) gedefendeert konden werden/latende sich selven dagelijck aen de wercken binden/en doet het seer behartigen / beginnende tusschen de Poort van St. Bento ende de Capel van Nossa Sr. da Terra een Bolwerck af te snijden / en tot een Kattij te maken/daer 7 a 8 stucken op sullen staen ende de Poort van St Anthony, en St. Bento, bequamelijck sal kommen Commandeeren/doch also den Colonel Rebellienje, en de Luytenant Colonel Anthony da Frytas, geen Regimenten hebbende/haer den eersten dach vont wercken (sijnde den 26 February laest leden) aldaer niet lieten binden/alsoe niet te Commandeeren

Anno 1646.
Martij.

Den Gouverneur Anthony Chelles doet de Bento verstercken/ende vreesst booz belegerd te worden.

Anno 1646.
Marty.

hebben/ heeft de Gouverneur de selve gedepozteert/ en belast/ de namen in des Coninckx boeck uyt te doen/ alsoe zyns Majestepts dienst hadden gerefuseert/ de Burgerhe moeten in personen alle dagen/ van Smorgens vroegh/ tot 8 a 9 upzen met twee/ naderhant met een Compagnie daegs (behalven dat haer een Cacx van Negros/ yder naer zyn ghelegentheyt daegs/ tot wercken te leveren/ op gelept is) aen de fortificatie wercken/ en heeft ordze gestelt dat de boeren so haestse pets vernemen/ sich datelijck na de Stadt sullen verboegen / ende beroemt sich dan ses. Dupsent man binnen de selve te konnen hebben / dat mijn oordeel niet veel boven de 4000. sal konnen zijn / alsoo naer mijn beste kennisse niet meer als de volgende macht binnen de selve heeft.

24 a 25 Compagnie Soldaten yder 60 a 70 man , is	1750.
4 Compagnie Burgers yder 60 a 70 man , is	280.
1 Compagnie Moulaten die onlang eerst gemaect was, en omtrent	60.
4 Compagnie die noch souden ghemaect werden, te weten, 2 Compagnie Studenten, dat noch meest Jongens sijn, ende gheen geweer sullen konden gebruycken, een Compagnie Roop-lyuden knechts, ende een Compagnie Negros, die op 't hooghste sullen uytbrengen.	350

34. Compagnien te samen Coppem, 2440.

Staet oock te gedencken / dat binnen de Bahia zijn vier Cloosters / als vande Jesuyten / St. Francisco de Carmaliten, ende St. Bento, die pader dooz malkanderen op 't hooghste mogen hebben 40 a 50 Papen / met welke macht hy seght de Stad beter te sullen konnen bewaren, als de Hollanders/ die de selve (by de sterckte van tegenwoordigh niet ghelijcken zijnde) met omtrent 1500 man / tegen so grooten ghewelt / van Don Frederico eene goede wyle hebben gedefendeert.

Ende heeft my den Ritmeester Ley, noch verder verhaelt vanden Gouverneur gehoort te hebben / hoe hy dooz seeckere middelen had verstaent dat een Jode op 't reciffo / by namen Duarte Sarajua, eben vooz de Revolte byeven uyt de Bahia bekomen hadde / noopende 't gene aldaer gehandelt wiert / et de dat hy suspitie hadde op den contratadon Mattheus Lopel Franco die in de Bahia de meeste Negotie heeft (ende mede vooz een Jode gehouden wiert) den selven geschreven te hebben / dat hy gaerne van den Ritmeester Ley soude hebben geweten / waer van Ley, seyde geen speciale kennisse te hebben / wie die geschreven hadde/ dat hem alleenlijck bekent was / soodanigen Bries op 't Reciffo bekomen te zijn / soo dat niet te twijffelen is / (by aldien de Bahia belegert werd) alle de Joden die aldaer veel (doch bedeckt) zijn/ ons sullen toegedaen wesen / ende dat te verhoopen is/ dat veele Officieren ende eenige pzinzipale burgers.

gers (dit vanden Gouverneur (sijnde een seer trots ende superbo man / die niemant en acht) geaffronteert zijn / ende daer hy sich op vertrouwt (gelijck my van eenige Portugesen / die ick vertrouwe Joden zyn) secretelijck is gheseght:) om haer te Rebangeren wel quaden dienst van mochten krijgen / ende aen veele niet vinden 't gene hy vermeynt.

Anno 1646.
Marty.

Den 5. Dito / is een Caravel inde mont vande Bahia gesien / die aldaer krupsten / ende heeft een Canon met drie man genomen / die vermeynden / dat de voorsz Carravel uyt Portugal quam / ende aparentelijck nae nieuwe tijdinge verlangden.

Den 4. Dito / zijn 2 Carravellen op yder 80 Soldaten uytgesonden / om de Hollantse Carravel te nemen / ende een barch met Amunitie van Oorloge na Pharnambuco te conuoyeren.

Den 21. Dito / arriveerde in de Bahia een Yacht komende van Viana, die twee dagen voorsz zijn komste met een Hollants Schip in Zee gesproken hadde / dat hem wel hadde kunnen veroveren / maer niet quadjelijck bejegent heeft.

Den laetsten dito / zijn Iohannes van Broeckhuysen, ende Isaac sweers naer veel Soliciterens van hare detentie gerelaxeert om als voorsz de Stad voorsz hare gebanckenisse te mogen gebuycken / mids dat haer met diergelijcke saecken niet soude bemoeven op groote pene.

Sweers ende Broeckhuysen van detentie ontslagen.

Den 1 April; zijn met vier Carravellen uyt de Bay naer Portugael 't zepl gegaen / yder op hebbende vijf gevangenen / met ordre (gelijck naderhandt van haer selfs hebben verstaen) soo wy by eenige Hollantsche Schepen quamen / die ons soudent willen nemen de gevangenen alle voorsz eerst ober boort in Zee te werpen / doende groote deligentie (uyt vrese van Hollandsche Schepen te ontmoeten) om diep 't Zee te geraken / doch konden door de Noord-winden niet uyt de wal komen ende geraeckten tot 17 a 17½ graden / om den Zuyt / giffende den Schipper ende stuurman wel 150 a 170 mijlen buyten lant te zijn / ende hebbent doen om den Noord-gewent / soo dat op den 21 dito wederomme op de hooghte vande Bahia waren / ons cours Noordelijck / ende soo Oostelijck als de wint toe liet / hadden meest al N. O. ende O. N. O. wint / vermeynden 50 a 60 mijlen beoosten Ilio Fernando de Moronha te passeren / ende bevoonden ons bewesten als wy het sagen / soo dat volgens giffinge geen 10. mijlen buyten de Caep Sr. Augustijn, ende 't Reciffo waren ghekomen / daer tot ons leetwesen niet een Hollands Schip hebben vernomen / en zijn alsoo den 27 dito / de Linie Equinoctalis gepasseert / onse reyse met groote armoede verborjden / ende quamen omtrent 24 a 25 Mey / op de hooghte van 41½ gr aet / na giffinghe 70 a 80 mijlen bewesten Coroo & Floris, kregen een seer harden storm / die drie Etmael duerden / so dat wy ygenootsaecht waren / alles ober boort te smijten datmen konde / gelijck boock 3 pijpen water in Zee wierpen / hebbende de meeste reyse maer 4 a 5 mutskens daeghs / tot rantsoen gehad / soo dat wy in groot perijckel waren om te vergaen / ende verlooren den eersten nacht een man die vande groote Ree in 't innemen van 't Zepl op 't Schip doot viel / ende mi-

Vertreckt uyt de Bahia na Portugal.

Een herden storm in groot perijckel van te vergaen.

Anno 1646.
Iuny.

sten oock door den vooz storm twee Carravellen die naderhant eene in port a port, ende d'ander tot Lisboa gearriveert zijn.

Vltimo dito / ons Cours O. wierden achter ons een zepl ghewaer / doch hebben by de wint gesteken / ende niet gewacht / ende den 5 Iuny, saghen den kust van Portugael / ende quamen des abonts noch vooz de Stad Lisboa. God hebbe Loff die ons dus verre heeft gebracht / den welken verhoope ons met lief in Patria sal laten komen / alhier vonden 14 a 15 Hollantsche Schepen / ende in St. Ubal verstonen noch 70 a 80 Schepen meest sonder geschut te zijn / die meest alle hout Laden / en vermenyden in 't eerste van Julij t' zepl te gaen / verstont oock de Heer obersten Haus 5 a 6 dagen vooz ons ghearriveert was / hadde een langhe repse gehad / ende in Ilho Terreira aengewest / die stil-swiggende sonder paspoort vanden Coninck nae de Oorlogh Schepen die in Zee krupsten (ende ordre van haer Ho: Mo: hadden niet onder des Konincks macht te komen) gebaren ende aen 't Schip de Gemieerde Provintien / daer Capiteyn Waterdinker op Commandeert / gekomen is.

Den 6 dito ben nae Alcantra gegaen / alwaer den Coninck zijn hoff hont / daer ick selfs met zijn Majestejt quam te spreken / paspoort verfoeckende / ende 't selve verkreegh.

Den 27. Dito ben ick van Lisboa over Land na St. Ubal ghereyst / om my aldaer in 't Schip van Capiteyn Water-dinker / te Imbarqueren / alwaer wy des abonts arriveerden / ende verstont upt een sekeren brief vanden Heer obersten Haus dat het vooz Schip naer Taskais was om de Schepen die inde Revier van Lisboa leggen / herwaerts te Convoeren / ende dat op het Schips wederkomst konde wachten / en lagen noch op de barck / de Oorlog Schepen vande Commandeur Magnus ende Capiteyn Ian Wttenhout.

Den 28. Dito hebben de Coopbaerd Schepen / Amiraelschap ghemaeckt / ende de volgende tot officiers gekoren.

Admirael Claes Claesz de Jonge.

Vice Admirael Ian Pieterisz Paeuw

Schout by Nacht, Albert Pieterisz Gracht.

Den 30 dito / ben op 't Schip Leyden, Schipper Remmert Cornelisse, dat binnen 't Casteel geset lach / gegaen tot de Schepen van Lisboa op de banck komende / souden wy laten oversetten.

De Hollantsche
vloot tot Lis-
boa ende St.
Ubal vanden
Koninck gear-
riveert.

Secours upt
Portugal nade
Babia.

Ady den 4 Iuly, de Schepen so te Lisboa, als hier zepl-reet leggende om in Zee te gaen / verstonen den Coninck de gehele vloot hadde doen arresteren / 't welck by veele Schippers groote verflagentheyd maecte niet komende dencken tot wat intentie / te meer / also gecets ses Schepen vooz by 't Casteel / ende op de banck gezepl / lagen daerse de Schipper upt hebben ghelicht / ende deselve op een Casteel geset / haer alsoo dwingende dat se haer Schepen weder deden binnen komen voorgebende dat dit arrest tot genen anderen eynde ware / als dat de Portugese Armade, bestaende in seben Schepen / een Carravel ende een Barck te samen in hebbende seben Compagnie Soldaten / omtrent 800 Man sterck die

die vande Frontieren ontboden waren / ende seer schoon volck is / die den naem heeft tot Assistentie van Malta te gaen / doch werd gesozght / ende vastelijck geloost na de Bahia eerst moesten in Zee loopen / ende alsdan weder souden ontflagen zijn.

Anno 1646
July.

Den 5 Dito / hebben de Schippers upt haer twee personen gecommitteert om den Coninck reden van dit arrest af te vraghen / doch tot Lisboa komende / verstonden dat die Schippers aldaer Diligentie hadden gedaen / niet anders komende verwerwen / als dat de Portugesche vloot eerst moeste vertrocken zijn.

Den 7. Dito / zijn de Commandeur Magnus, ende Capiteyn Ian Uytrenhout, met hare Oozlogh Schepen van hier na de Rebiere van Lisboa vertrocken / van waer de voornomde Commandeur met de Capiteynen aen den Coninck hebben geschreven / hoe dese Schepen de gerechticheyt van hare Negotie aen dit rijck hadden betaelt / ende niet meer schuldigh waren / dat oock volgens de articulen van de vrede geen arrest subject waren / maer midts betalende de Gerechticheyt (gelijck dese Schepen ghedaen hebben) vry mochten handelen / derhalven Protesteerden tegens zijne Majesteit upt den name van hare Ho: Mo: wegens de schade die dese vloote soude mogen komen te lijden / alsoo zy begeerden naer Holland te vertrecken / ende niet langer konden wachten / om haer wederbaren hare Ho: Mo: te relateren / ende de vloot naderhandt sonder Convooy over komende de schade diese zoude komen te lijden / op dese kroon weder soude moeten verhalen.

Missive van
Staten / Capiteynen / aen den
Coninck van
Portugal.

Den 11. Dito bequamen tijdinge van Lisboa, dat de Hollantse vloot weder ontflagen was / ende in Zee gelooopen waren / ende dat de Portugese Armade noch was blijven leggen.

De Hollantse
vloot weder
ontflagen.

Den 12. Dito / arriveerde hier op de Banck de 3 Schepen van oozlogh / ende 14 Coopvaerdy Schepen van Lisboa, om haer met dese vloot te Conjangeren / ende t'samen naer Patria te zeplen.

Den 13. Dito / zijnde Coopvaerdy Schepen upt de Rebiere van St. Ubal gelooopen / ende op de Banck by de Lisbonse vloot geanchert / ende ben op Capiteyn Water-dincker overgegaen.

Den 14. Dito / is de vloot bestaende in omtrent de hondert Schepen t'Zepl gegaen / den wint N. N. W. mope koelte / ons Cours W. om in Zee te gheraken / ende de Cabo de Finisterra te passeren / soo dat meest Contrarie winden hadden / ende weynigh ofte niet bozderde / den 22 dito liet de Fluylt van Schipper Sibbe Fougues van Hinloopen een Sion wapen dat hy sincken moeste / heeft de vloot gewacht / so dat alle het volck met hare Bagagie door de Oozlogh Schepen geberght wierden / ende daer naer weder Zepl maecten / met N. O. wint / ons Cours N. W. soo dat den slagh-boegh tegen hadde / op den 26. dito kregen de wint O. Z. W. so dat N. O. ten N. aenzeyde / naer middaghs quam een Engels schip by ons / dat verspaken / seyde: van Smeyrem uptte Lovarr, en daer naer van Liorne gekomen te zijn / s'anderen-daeghs kregen / Z. W. ende Z. Z. W. te met Z. ende Z. ten oosten winden / soo dat de slagh boech met had-

De Hollantse
vloot gaet
zepl na Patria.

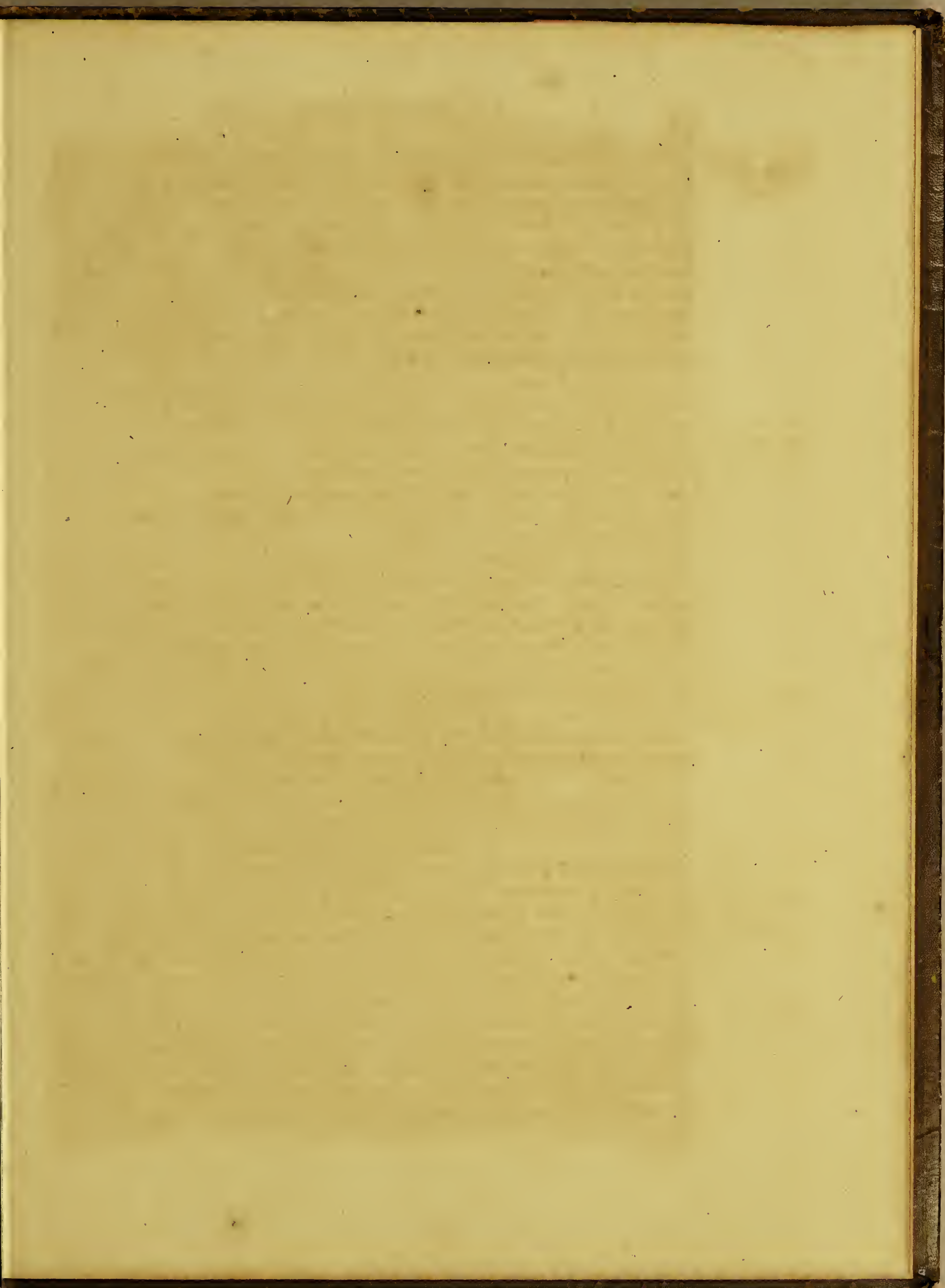
40 Journael van Matheus van den Broeck.

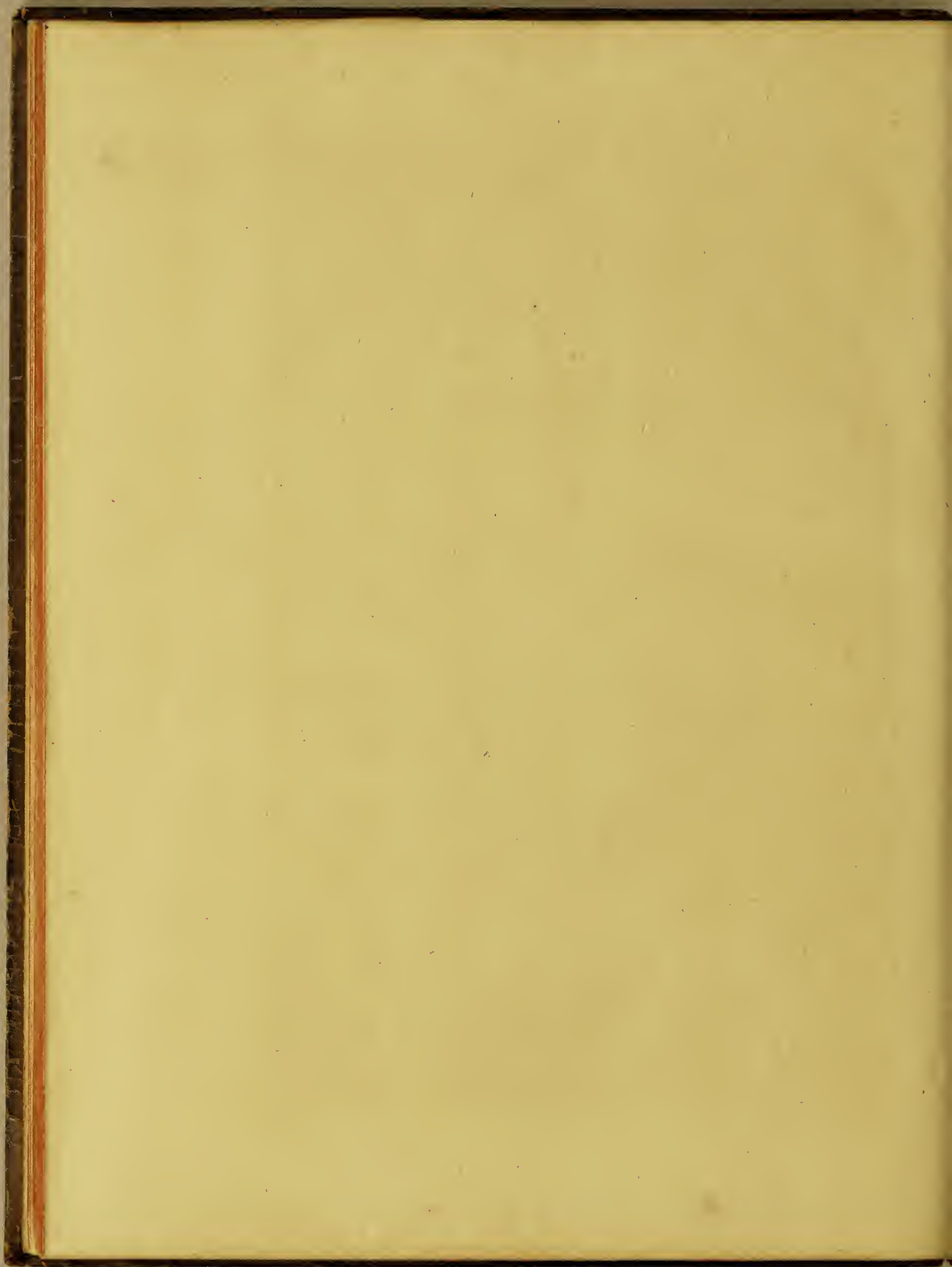
Anno 1646.
July.

hadden / ende meest vooz wint zepden / den 3 Augusty, sagen de kust van Engelant, ende den 5 dito 't Eplant Wicht, ende acht zeplen die versprocken hebbende / sepden; naer Lisboa en St. Ubal wilden / zijnde 7 Coopbaerders ende een Schip van oozloge / die vermits onse goede wint de Canael niet konden uytgeraken / maer naer 't Eplant Wigh liepen / om beter wint te verwachten / den 6 dito / quamen se inde Hoofde / ende sagen twee State Schepen die aldaer krupsten / ende quamen den 7 dito vooz Texel, daer den Commandeur Magnus met een goet ghetal Coopbaerders in liep / ende Capiteyn Ian Uytrenhout, ende wy conbopeerden de reste van de vloot vooz Dlie / ende arriveerden den 9 dito in 't Texel.

Louado Sefia Deos Noffo Senhor qui nos Deu Boa Viage hetrouxe, em Noffe Patria.

c
F 65i
B 865j

H T